

Bank VTB (Azərbaycan) ASC

Maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	1
Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat.....	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	5
2. Hesabatların tərtibatının əsası.....	5
3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı.....	6
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları.....	18
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri.....	20
6. İnvestisiya qiymətli kağızları.....	20
7. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər.....	20
8. Törmə maliyyə alətləri.....	21
9. Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	21
10. Əmlak və avadanlıqlar.....	26
11. Qeyri-maddi aktivlər.....	27
12. Vergilər.....	27
13. Digər aktivlər və öhdəliklər.....	28
14. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər.....	29
15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər.....	29
16. Subordinasiyalı borclar.....	30
17. Kapital.....	30
18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər.....	30
19. Kredit zərərinin ləğv edilməsi/(xərci).....	32
20. Xalis faiz gəliri/(zərəri).....	32
21. Haqq və komissiya gəliri və xərci.....	33
22. Əməliyyat xərcləri.....	33
23. Risklərin idarə edilməsi.....	33
24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.....	44
25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	47
26. Əlaqəli tərəflər haqqında açıqlamalar.....	47
27. Kapitalin adekvatlığı.....	49
28. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr.....	49

Müstəqil auditorun hesabatı

Bank VTB (Azərbaycan) ASC-nin Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Bank VTB (Azərbaycan) ASC-nin ("Bank") 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *Maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti* bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məəcəlləsi"ne ("MBESŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Bankdan müstəqillik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Bankı ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Bankın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələrimiz audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.

Biz Audit komitəsinin nəzərinə, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən etdiyimiz hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları çatdırırıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

12 aprel 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2018-ci il tarixinə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2018	2017
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	44,361	36,495
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında məcburi ehtiyatlar		409	470
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	302	38,780
Investisiya qiymətli kağızları	6	29,731	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9	75,010	97,111
Törəmə maliyyə aktivləri	8	1	-
Əmlak və avadanlıqlar	10	716	1,114
Qeyri-maddi aktivlər	11	1,779	1,687
Digər aktivlər	13	6,400	2,753
Cəmi aktivlər		158,709	178,410
Öhdəliklər			
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	14	10,223	278,340
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	15	68,114	53,307
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		262	2,697
Digər öhdəliklər	13	2,035	1,022
Törəmə maliyyə öhdəliyi	8	-	155
Subordinasiyalı borclar	16	-	22,567
Cəmi öhdəliklər		80,634	358,088
Kapital			
Səhmdar kapitalı	17	315,815	50,815
Yığılmış defisit		(237,740)	(230,493)
Cəmi kapital / (kapital defisiti)		78,075	(179,678)
Cəmi öhdəliklər və kapital		158,709	178,410

Maliyyə hesabatlarını Bankın İdarə Heyətinin adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Yevgeniy Kirin

İdarə Heyətinin Sədri

Roman Rudakov

Baş Maliyyə İnzibatçısı

Yusif Məmmədov

Baş Mühasib

12 aprel 2019-cu il

Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2018	2017
Effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri		15,155	13,921
Faiz xərci		(8,550)	(29,638)
Xalis faiz gəliri/(zərəri)	20	6,605	(15,717)
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərinin ləğv edilməsi/(xərci)	7, 9, 19	8,977	(34,700)
Kredit zərərinin qaytarılması/(xərcindən) sonra xalis faiz gəliri/(zərəri)		15,582	(50,417)
Haqq və komissiya gəliri	21	1,625	1,525
Haqq və komissiya xərci	21	(802)	(618)
Amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülmüş maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması üzrə xalis gəlirlər		694	-
Maliyyə ələtlərinin və kredit şərtlərinin dəyişdirilməsinin ilkin tanınması üzrə yaranan xalis zərər		(2,349)	-
Xarici valyuta üzrə xalis (zərərlər)/gəlirlər:			
- dilinq əməliyyatları		(1,781)	17,557
- valyuta çevrilməsindən yaranan fərqlər		(613)	719
Digər gəlir		196	156
Qeyri-faiz (zərəri)/gəliri		(3,030)	19,339
Əməliyyat xərcləri	22	(15,065)	(17,002)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl zərər		(2,513)	(48,080)
Mənfəət vergisi faydası/(xərci)	12	32	(3,361)
İl üzrə xalis zərər		(2,481)	(51,441)
İl üzrə digər ümumi gəlir		-	-
İl üzrə digər ümumi zərər, cəmi		(2,481)	(51,441)

Kapitalda dəyişiklik haqqında hesabat**31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Səhmdar kapitalı</i>	<i>Yığılmış defisit</i>	<i>Cəmi kapital / (kapital defisiti)</i>
31 dekabr 2016-cı il	50,815	(179,052)	(128,237)
II üzrə cəmi ümumi zərər	-	(51,441)	(51,441)
31 dekabr 2017-ci il	50,815	(230,493)	(179,678)
9 saylı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri (Qeyd 3)	-	(4,766)	(4,766)
9 saylı MHBS əsasında yenidən hesablanmış ilkin qalıq	50,815	(235,259)	(184,444)
II üzrə cəmi ümumi zərər	-	(2,481)	(2,481)
Səhmdar kapitalının buraxılması (Qeyd 2)	265,000	-	265,000
31 dekabr 2018-ci il	315,815	(237,740)	78,075

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2018	2017
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		10,183	15,246
Ödənilmiş faiz		(10,300)	(30,265)
Alınmış haqq və komissiya		2,039	1,525
Ödənilmiş haqq və komissiya		(802)	(618)
Xarici valyuta ilə diling əməliyyatlarından realizasiya olunmuş xalis gəlirlər		(1,937)	18,247
Alınmış digər əməliyyat gəliri		196	156
İşçilər üzrə ödənilmiş xərclər		(8,968)	(9,887)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(4,098)	(5,038)
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		(13,687)	(10,634)
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		38,459	-
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında məcburi ehtiyatlar		61	90
Müştərilərə verilmiş kreditlər		26,048	59,229
Digər aktivlər		(196)	453
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma)</i>			
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(21,418)	(41,759)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		14,535	2,769
Digər öhdəliklər		(98)	(49)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		43,704	10,099
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(2,403)	(1,486)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		41,301	8,613
İnvestisiya fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması	6	(178,559)	-
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxilolmalar	6	148,930	-
Əmlak və avadanlığın satışından daxilolmalar		-	120
Əmlak və avadanlıqların alınması		(503)	-
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(592)	(507)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(30,724)	(387)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən əldə edilmiş pul vəsaiti			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		1,222	-
Subordinasiyalı kreditlərin ödənilməsi		(2,449)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(1,227)	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		(1,484)	1,433
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis gəlir		7,866	9,659
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, dövrün əvvəlinə		36,495	26,836
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, dövrün sonuna	5	44,361	36,495

Maliyyə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

Qeydlər	Ana şirkət qarşısında öhdəliklər (kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər daxilində təqdim edilir)	Subordinasiyalı kreditlər	Cəmi maliyyə əməliyyatlarından öhdəliklər
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	245,010	22,567	267,577
Daxilolmalar	1,222	-	1,222
Geri alınma	-	(2,449)	(2,449)
Səhmdar kapitalına köçürmələr	2, 17	(245,000)	(265,000)
Xarici valyutanın çevrilməsi	(1,232)	124	(1,108)
Hesablanmış faiz	-	(242)	(242)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	-	-	-

5-49 səhifələrdə əlavə edilən qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

Bank VTB (Azərbaycan) Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq 14 dekabr 1993-cü il tarixində "AF-Bank" ASC kimi təsis edilmişdir. Bank 22 oktyabr 1993-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən verilmiş 162 qeydiyyat nömrəli ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Bank əhəlidən əmanətlər alır və kreditlər verir, Azərbaycanın daxilində və xaricə pul vəsaitlərinin köçürülməsini həyata keçirir, valyuta mübadiləsi aparır və kommersiya və pərakəndə müştərilərə digər bank xidmətləri göstərir.

Bank 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Sığorta, Bank ödəmə qabiliyyətini itirərsə və ARMB-nin bank lisenziyası geri çağırılsa, Bankın öhdəliyini əhatə edir.

27 oktyabr 2007-ci il tarixində Kiprdə Balmwell Limited MMC və Nies Ventures Limited MMC kimi qeydiyyatla alınmış iki şirkət keçmiş səhmdarlardan Bankdakı səhmlərin 99.8%-ni almışdır. 31 iyul 2008-ci il və 9 noyabr 2009-cu il tarixlərində "Bank VTB" PSC (Rusiya Federasiyası) ("Ana şirkət") və "Ata Holding" ASC, Nies Ventures Limited MMC-dən və Balmwell Limited MMC-dən Bankdakı səhmlərin, müvafiq olaraq, 51%-ni və 48.99%-ni almışdır. 13 oktyabr 2017-ci il tarixində VTB 24 (Bank VTB PSC-nin törəmə müəssisəsi) "Ata Holding" ASC-dən Bankın səhmlərinin 48.99%-ni almışdır.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 4 filialı var (2017-ci il: 4 filial). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın 289 işçisi var idi (2017-ci il: 288).

Bank Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Xətai prospekti, 38 hüquqi ünvanında qeydiyyatla alınmışdır.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərində Bankın səhmdar kapitalına aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

	2018-ci il, %	2017-ci il, %
Səhmdarlar		
"Bank VTB" PSC (Rusiya Federasiyası)	99.99	51.00
VTB 24 PSC	-	48.99
Ağayev Adıgözəl	0.01	0.01
Cəmi	100.00	100.00

Hazırkı maliyyə hesabatlarının tarixinə Banka nəzarət hüququna malik olan yekun tərəf "Bank VTB" PSC (Rusiya Federasiyası) vasitəsilə Rusiya Federasiyasının hökumətidir. 1 yanvar 2018-ci il tarixində VTB 24 PSC Bank VTB PSC ilə birləşmiş və VTB 24 PSC-nin hüquq və öhdəlikləri Bank VTB PSC-yə keçmişdir. Müvafiq olaraq, Bankın səhmləri də Bank VTB PSC-yə keçmişdir. Hazırkı maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə Bank VTB PSC Bankın səhm kapitalının 99.99%-nə sahibdir.

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır. Maliyyə hesabatları, aşağıdakı mühasibat uçotu prinsiplərində göstərilənlər istisna olmaqla, ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı Bankın hesabat və funksional valyutasıdır. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Hazırkı maliyyə hesabatları, səhmlərin dəyəri və xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir.

"Daim fəaliyyətdə olan müəssisə" prinsipi

2015-ci ildə AZN-in devalvasiyasından sonra Azərbaycanın bank sektoru likvidliyin pisləşməsi və kredit şərtlərinin sərtləşməsi kimi bir neçə mənfi iqtisadi amillərin təsirinə məruz qalmışdır. Nəticədə, 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə Bankın, müvafiq olaraq, 2,481 AZN və 237,740 AZN məbləğində cəmi ümumi zərər və yığılmış defisiti olmuşdur.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Hesabatların tərtibatının əsası (davamı)

Ümumi məsələlər (davamı)

2016-cı ilin iyul ayında Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ("MBNP") ilə razılaşdırılmış tədbirlər planına uyğun olaraq Bank kapitalın adekvatlığı əmsalını pozmamış məqsədlə "Bank VTB" PSC-dən (Rusiya Federasiyası) və VTB 24-dən (PSC) 110,669 AZN məbləğində zəmanət depoziti almışdır. 2 aprel 2018-ci il tarixində, Bankın səhmlərinin nəzarət paketinin sahibi olan "Bank VTB" PSC (Rusiya Federasiyası) 265,000 AZN məbləğində zəmanət depoziti və subordinasional borcun ötürülməsi şəklində kapital qoyuluşu da daxil olmaqla Banka maliyyə dəstəyi göstərmişdir. Nəticədə, bu tarixdən sonra Bank kapital və kapital adekvatlığı ilə bağlı minimal tələbləri yerinə yetirmişdir. Müvafiq olaraq, hazırkı maliyyə hesabatları Bankın yaxın gələcəkdə daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi prinsipinin əsasında hazırlanmışdır.

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Bank 9 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etmişdir. Bu yeni mühasibat uçotu standartının qəbul edilməsi nəticəsində baş verən dəyişikliklərin xarakteri və təsiri aşağıda təsvir edilir.

Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Bank buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri erkən tətbiq etməmişdir. Hər bir düzəlişin xarakteri və təsiri aşağıda təsvir edilir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı illik dövrlər üçün 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanınma və qiymətləndirmə" adlı MUBS-u əvəz edir. Bank 2017-ci il üzrə 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə daxil olan maliyyə alətləri üçün müqayisəli məlumatı yenidən təqdim etməmişdir. Buna görə 2017-ci il üzrə müqayisəli məlumatlar 39 sayılı MUBS əsasında təqdim edilir və 2018-ci il üzrə təqdim edilən məlumatlarla müqayisə edilmir. 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən emələ gələn fərqlər birbaşa 1 yanvar 2018-ci il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə tanınmışdır və aşağıda açıqlanır.

(a) Təsnifləşdirmə və qiymətləndirmə

9 sayılı MHBS-yə əsasən "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun gəlməyən bütün borc maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər (MZƏD) kimi təsnifləşdirilir. Bu meyarla uyğun olaraq, "əsas kreditləşmə sazişi"ne uyğun olmayan borc alətləri, məsələn, əlaqədar konvertasiya opsiyonları və ya "reğress hüququ olmayan" kreditlər kimi alətlər MZƏD ilə ölçülür. YƏMFÖ meyarına cavab verən borc maliyyə aktivləri üçün, ilkin tanınmada təsnifat bu alətlərin idarə olunduğu biznes modelinə əsasən müəyyən edilir:

- ▶ "Yığılmaq üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür;
- ▶ "Yığılmaq və satış üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərle ölçülür (DÜGƏD);
- ▶ Ticarət maliyyə aktivləri daxil olmaqla digər əsaslarla idarə olunan alətlər MZƏD ilə ölçülür.

Alətin DÜGƏD ilə təsnifləşdirilməsi yekun olaraq təyin edildiyi hallar istisna olmaqla, kapital maliyyə aktivləri ilkin tanınmada MZƏD ilə ölçülən alət kimi təsnifləşdirilməlidir. DÜGƏD ilə təsnif edilən kapital investisiyaları üçün dividend gəliri istisna olmaqla, bütün realizasiya edilmiş və realizasiya edilməmiş gəlir və zərərlər, sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre təsnifləşdirilməyərək, digər ümumi gəlirdə tanınır.

Maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsi hazırkı 39 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə əsas etibarən dəyişməz olaraq qalır. Törəmə alətlər MZƏD ilə ölçülməkdə davam edəcəkdir. Əlaqədar törəmə alətlər artıq əsas maliyyə aktivindən ayrılmır.

(b) Dəyərsizləşmə

9 sayılı MHBS-nin tətbiqi Bankın maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin uçot qaydasını tamamilə dəyişmişdir, belə ki, 39 sayılı MUBS-un çəkilmiş zərərlər əsasında yanaşması proqnoz gözlənilən kredit zərəri yanaşması (GKZ) ilə əvəz edilmişdir. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən Bank kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri müqavilələri ilə birlikdə MZƏD ilə ölçülməyən bütün kreditlər və digər borc maliyyə aktivləri üçün gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyatı uçota alır. Kapital alətləri üzrə 9 sayılı MHBS əsasında dəyərsizləşmə hesablanmır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Kredit riski əmələ gəldiyi andan etibarən əhəmiyyətli artım halları istisna olmaqla ehtiyat növbəti on iki ay ərzində defolt ehtimalı ilə bağlı GKZ-yə əsaslanır. Maliyyə aktivi "alınmış və ya yaradılmış kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivi" (AYKD) tərifinə uyğundursa, ehtiyat aktivin istifadə müddəti üzrə GKZ-dəki dəyişikliyə əsaslanır. Bankın dəyersizləşmə metodunun detalları 23 sayılı Qeyddə göstərilir. 1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS-nin tətbiqinin kəmiyyət təsiri aşağıdakı (c) bəndində göstərilir.

(c) 9 sayılı MHBS-yə keçidin təsiri

Aşağıdakı cədvəllərdə 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin 1 yanvar 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatə və bölüşdürülməmiş mənfəətə təsiri, o cümlədən 39 sayılı MUBS əsasında çəkilmiş kredit zərərinin hesablanması qaydasının 9 sayılı MHBS ilə nəzərdə tutulmuş GKZ ilə əvəz edilməsinin təsiri də əks etdirilir.

39 sayılı MUBS əsasında balans dəyərinin 1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS əsasında qeydə alınmış qalıqlarla üzleştirilməsi aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Maliyyə aktivləri	39 sayılı MUBS əsasında ölçmə		Yenidən təsnifləşdirmə	Yenidən hesablanma			9 sayılı MHBS	
	Sınıf	Məbləğ		GKZ	Ümumi məbləğlər	Tanınmamış təxirə salınmış vergi	Məbləğ	Kategoriya
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	K və Db ¹							Amortizasiya hesablanmış dəyər
		36,495	--	--	--	--	36,495	
ARMB-də məcburi ehtiyatlar	K və Db	470	--	--	--	--	470	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Kredit təşkilatından alınacaq məbləğlər	K və Db	38,780	--	(198)	--	--	38,582	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Müştərilərə verilmiş kreditlər	K və Db	97,111	--	(24,323)	19,827	--	92,615	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Digər maliyyə aktivləri	K və Db	340	--	--	--	--	340	Amortizasiya hesablanmış dəyər
Qeyri-maliyyə aktivləri								
Təxirə salınmış vergi aktivləri		--	--	4,918	(3,965)	(953)	--	
Cəmi aktivlər		173,196	--	(19,603)	15,862	(953)	168,502	
Qeyri-maliyyə öhdəlikləri								
Ehtiyatlar		109	--	72	--	--	181	
Cəmi öhdəliklər		109	--	72	--	--	181	

¹ K və Db: Kreditor və debitor borcları.

Yığılmış defisit üzrə 9 sayılı MHBS-yə keçidin təsiri aşağıda təqdim edilir:

	Yığılmış defisit
Yığılmış defisit	
39 sayılı MUBS əsasında yekun qalıq (31 dekabr 2017-ci il)	230,493
9 sayılı MHBS ilə nəzərdə tutulmuş GKZ-lər əsasında kreditlər üzrə ümumi qalığın tanınması	(19,827)
9 sayılı MHBS ilə nəzərdə tutulmuş GKZ-lərin tanınması	24,593
9 sayılı MHBS əsasında yenidən hesablanmış ilkin qalıq (1 yanvar 2018-ci il)	235,259
9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinə görə kapitalda cəmi dəyişiklik	4,766

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 39 sayılı MUBS əsasında məcmu ilkin kredit zərəri üçün ehtiyatlar və 37 sayılı "Ehtiyatlar, potensial öhdəliklər və potensial aktivlər" adlı MUBS əsasında kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələri üzrə ehtiyatlar 9 sayılı MHBS əsasında GKZ ehtiyatları ilə üzləşdirilir.

	31 dekabr 2017-ci il tarixinə 39 sayılı MUBS / 37 sayılı MUBS əsasında kredit zərəri üçün ehtiyat	Yenidən hesablanma	1 yanvar 2018-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS əsasında GKZ
Aşağıdakılar üçün dəyərsizləşmə ehtiyatı			
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(215,045)	(24,323)	(239,368)
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	(1,840)	(198)	(2,038)
İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər	-	(72)	(72)
	(216,885)	(24,593)	(241,478)

Bank yeni standartı modifikasiya edilmiş retrospektiv metoddan istifadə edərək, 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilkin bölüşdürülməmiş mənfəətdə məcmu keçid təsirini tanımaqla və müqayisəli məlumatı yenidən hesablamadan tətbiq etmişdir.

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

2014-cü ilin may ayında buraxılmış və 2016-cı ilin aprel ayında düzəlişlər edilmiş 15 sayılı MHBS, müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərin uçota alınması üçün 5 mərhələli model tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır. Lakin, standart maliyyə alətləri və lizinqlərlə bağlı gəlirlərə tətbiq edilmir və beləliklə də Bankın gəlirlərinin əksəriyyətinə, o cümlədən 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS və 17 sayılı "İcarələr" adlı MUBS-un əhatə dairəsinə daxil olan faiz gəlirlərinə, qiymətli kağızlarla əməliyyatlar üzrə gəlirlərə/(zərərlərə), icarədən gələn gəlirə təsir göstərmir. Nəticədə, bu standartın qəbul edilməsi Bankın gəlirlərinin əksəriyyətinə təsir göstərmir.

22 sayılı MHBSK Şərhi "Valyuta əməliyyatları və avans ödənişləri"

Bu Şərh izah edir ki, avans məbləğinə aid olan qeyri-monetar aktivin və ya qeyri-monetar öhdəliyin uçotdan çıxarılması üzrə əlaqəli aktivin, xərcin və ya gəlirin (və ya bunların bir hissəsinin) ilkin tanınmasında istifadə ediləcək spot valyuta məzənnəsinin müəyyənləşdirilməsində əməliyyat tarixi olaraq müəssisə tərəfindən avans ödənişindən irəli gələn qeyri-monetar aktiv və ya qeyri-monetar öhdəliyin ilkin olaraq tanındığı tarix hesab edilir. Bir çox avans ödənişi və ya daxilolma olduqda, müəssisə hər bir avans ödənişi və ya daxilolma üçün əməliyyat tarixini müəyyən etməlidir. Bu şərh Bankın maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Bank, töremə alətlər kimi maliyyə alətlərini hər bir balans hesabatı tarixində ədalətli dəyərle ölçür. Amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri Qeyd 24-də açıqlanır.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınacaq və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödəniləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir. Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yeni Bank aktiv və ya öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatları qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlər və öhdəliklərin çətdirilməsini tələb edən maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin alınması və ya satılması deməkdir.

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərlə ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən Bank bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin aşağıdakılardan biri ilə ölçülmüş müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya hesablanmış dəyər;
- ▶ DÜGƏD;
- ▶ MZƏD.

Bank törəmə və ticarət portfelini MZƏD ilə təsnif edir və ölçür. Bank maliyyə alətlərini bu halda MZƏD ilə təyin edə bilər ki, bunu etməklə ölçmə və ya tanınma uyğunsuzluqlarını aradan götürmüş və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış olsun.

1 yanvar 2018-ci ilədək Bank maliyyə aktivlərini kreditlər və debitor borcları (amortizasiya hesablanmış dəyər), MZƏD, satış üçün mövcud olan və ya ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan aktivlər (amortizasiya hesablanmış dəyər) kimi təsnifləşdirirdi.

Kredit öhdəlikləri və maliyyə zamanətləri istisna olmaqla maliyyə öhdəlikləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılındakı, törəmə alətlər olanda və ya ədalətli dəyərin təyin edilməsi tətbiq edildikdə amortizasiya edilmiş dəyər və ya MZƏD ilə ölçülür.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, müştərilərə kreditlər, amortizasiya hesablanmış dəyərle investisiya qiymətli kağızları

1 yanvar 2018-ci il tarixinə qədər kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərə və müştərilərə verilmiş kreditlərə, aşağıdakılar istisna olmaqla, fəal bazarda kvotasiyası olmayan sabit və ya müəyyən edilə bilən ödənişləri olan qeyri-törəmə maliyyə aktivləri daxli idi:

- ▶ Bankın dərhal və ya yaxın gələcəkdə satmaq niyyəti olduğu;
- ▶ Bankın ilkin tanınmada MZƏD ilə və ya satış üçün mövcud olan kimi təsnif etdiyi;
- ▶ Krediti ödəmə qabiliyyətinin pisləşməsindən irəli gələn və bu halda satış üçün mövcud olan kimi təsnifləşdirilməli olan hallar istisna olmaqla, Bankın ilkin investisiyalarının əhəmiyyətli hissəsini qaytara bilmədiyi aktivlər.

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən Bank kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, müştərilərə verilmiş kreditləri, investisiya borc qiymətli kağızlarını və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya edilmiş dəyərle ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüatı ilə aşağıda açıqlanır.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Bank, maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə biznes modelini müəyyən edir.

Bankın biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfeller səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılar da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar müəssisənin əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin (və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları; və
- ▶ Biznesi idarə edən menecerlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərinə, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Bankın qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə almadan əgəlabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır. İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Bankın ilkin gözləntilərindən fərqli şəkildə həyata keçirilirsə Bank həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Bank maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/əndirim amortizasiya ediləndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərinə görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Bank mühakimələr yürüdüür və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədə daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız əsas məbləğin və faizin ödənişi olan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivini MZƏD ilə ölçülməlidir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər

Bank maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınmadan sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış və 37 sayılı MUBS əsasında (1 yanvar 2018-ci ilədək) – zəmanət nəticəsində yaranan hər hansı maliyyə öhdəliyini ödəmək üçün tələb olunan xərcin ən yaxşı qiymətləndirməsi və ya 9 sayılı MHBS əsasında (1 yanvar 2018-ci il tarixindən sonra) – GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı olanı ilə ölçülür.

İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər və akkreditivlər kimi öhdəliklər öhdəliyin müddəti ərzində Bankın əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərtlərlə müştəriyə kredit təqdim etməsini nəzərdə tutur. Maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə eyni gündə 39 sayılı MUBS əsasında yüklü müqavilə üçün ehtiyat ayrılırdı, lakin 1 yanvar 2018-ci il tarixindən bu müqavilələr GKZ tələblərinin ehatə dairəsinə daxildir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər

1 yanvar 2018-ci ilədək kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, dəyişməz və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləri idi. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur, ticarət qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir və ya satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları kimi göstərilirdi. Belə aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərle əks etdirilirdi. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarılanda və ya dəyərsizləşəndə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilirdi.

İnvestisiya qiymətli kağızları

İlkin qiymətləndirmədən sonra investisiya qiymətli kağızları (o cümlədən ARMB tərəfindən buraxılmış qısa-müddətli notlar) amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülür. Amortizasiya hesablanmış dəyər vəsaitlər üzrə diskont və ya mükafat, həmçinin effektiv faiz dərəcəsinin (EFD) ayrılmaz hissəsi olan dəyərləri nəzərə alaraq hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnif edilməsi

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən, Bank maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün biznes modelini dəyişdiyi müstəsna hallar istisna olmaqla, Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanınmadan sonra yenidən təsnif etmir. Maliyyə öhdəlikləri heç zaman yenidən təsnif edilmir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatlar və ARMB tərəfindən buraxılmış qısamüddətli notlar istisna olmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yüklülüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında məcburi ehtiyatlar

ARMB-də AZN və xarici valyuta ilə mütləq pul qalıqları Bankın gündəlik əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün istifadə edilə bilməyən və buna görə də pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın tərkibində pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kimi tanınmayan faizsiz mütləq ehtiyat qalıqlarından ibarətdir.

Törəmə maliyyə alətləri

Adi fəaliyyətində Bank müxtəlif törəmə maliyyə alətlərindən, o cümlədən valyuta bazarlarında fyuçərs, forvard, svop və opsiya alətlərindən istifadə edir. Belə maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılır və ədalətli dəyərle əks etdirilir. Ədalətli dəyər bazar kotirovkaları və ya cari bazarı, müvafiq alətin müqavilə qiymətlərini və ya digər amilləri nəzərə alan qiymətləndirmə modelləri əsasında müəyyən edilir. Müsbət ədalətli dəyəri olan törəmə alətlər aktivlərin tərkibində, mənfəət ədalətli dəyəri olanlar isə öhdəliklərin tərkibində əks etdirilir. Bu alətlərdən irəli gələn gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda alətinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ticarət qiymətli kağızlarından xalis gəlirlər/(zərərlər) və ya xarici valyuta ilə dilinq əməliyyatlarından xalis gəlirlər/(zərərlər) kimi daxil edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Tөрəmə maliyyə alətlər (davamı)

Asılı төrəmə alət, birləşmiş alətin pul vəsaitləri hərəkətlərinin bir hissəsinin muxtar төrəmə alətə oxşar şəkildə dəyişməsi ilə nəticələnən төrəmə olmayan əsas aləti də özünə daxil edən hibrid müqavilənin tərkib hissəsidir. Asılı төrəmə alət əks təqdirdə müqaviləyə əsasən tələb edilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin bir hissəsi və ya hamısının təyin edilmiş faiz dərəcəsinə, maliyyə alətinin qiymətinə, əmtəə qiymətinə, xarici valyuta məzənnəsinə, qiymət və ya dərəcələr indeksinə, kredit reytinginə və ya kredit indeksinə və ya digər dəyişənə uyğun olaraq düzəliş edilməsinə səbəb olur, bir şərtlə ki, qeyri-maliyyə dəyişən halında dəyişən müqavilə tərəfinə xas deyildir. Maliyyə alətinə əlavə edilmiş, təkin müqaviləyə əsasən həmin alətdən asılı olmadan köçürülə bilən və ya sövdələşmə üzrə fərqli qarşı tərəfə malik olan төrəmə alət asılı төrəmə alət deyil, fərdi maliyyə alətidir.

39 sayılı MUBS əsasında, maliyyə aktivləri, öhdəlikləri və qeyri-maliyyə əsas müqavilələrdən asılı olan төrəmə alətlər ayrıca төrəmə alətlər kimi uçota alınır və төrəmə alət anlayışına uyğun gələndə (yuxarıda müəyyən edildiyi kimi), iqtisadi xüsusiyyətləri və riskləri əsas müqavilənin xüsusiyyət və riskləri ilə sıx əlaqəli olmayanda və əsas müqavilənin özü ticarət üçün saxlanılmayanda və ya MZƏD ilə təyin edilməyəndə ədalətli dəyərlə tanınır. Əsas alətdən ayrılan asılı төrəmə alətlər ticarət portfelində ədalətli dəyərlə əks etdirilir, ədalətli dəyerdə dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır.

1 yanvar 2018-ci il tarixində 9 sayılı MHBS tətbiq edildikdən sonra Bank maliyyə öhdəlikləri və qeyri-maliyyə əsas alətdən asılı olan төrəmə alətləri bu yolla uçota alır. Maliyyə aktivləri biznes model və YƏMFÖ qiymətləndirmələri əsasında təsnifləşdirilir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Bankın üzərinə müəyyən öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər, müştəri hesabları və subordinasiyalı borclar daxildir. İlk tanınmadan sonra borc öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə borc öhdəlikləri silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Bank öz borc öhdəliyini satın alırsa, bu, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan çıxarılır və öhdəliyin qalıq dəyəri və ödənilmiş vəsait arasındakı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

İcarələr

Əməliyyat lizinqi – Bank icarəyə alan qismində

Lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Banka ötürülmədikdə aktivlərin lizinqi əməliyyat lizinqi hesab olunur. Əməliyyat lizinqi əsasında ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən digər əməliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adi gedişində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Bu adətən əsas əvəzləşdirmə razılaşmalarında baş vermir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə göstərilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

İmkan dairəsində Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

1 yanvar 2018-ci il tarixindən Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyersizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni kredit AYKD-yə aid edilmədikdə yeni tanınmış kreditlər GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- ▶ Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- ▶ Qarşı tərəfin dəyişməsi;
- ▶ Dəyişiklik nəticəsində ələt artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İkinci EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Bank, dəyersizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri ayrıca cərgədə qeydə alır.

39 sayılı MUBS əsasında maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi

1 yanvar 2018-ci ilədək, maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyersizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Bank hər hesabat tarixində qiymətləndirmə aparırdı. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktiv ilk dəfə əks etdirildikdən sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyersizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və ya bu zərər hadisəsi (və ya hadisələri) maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə dəyersizləşmiş hesab edilirdi. Dəyersizləşmənin sübutlarına borcalanın və ya borcalanlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək mütlisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətində ölçülə bilən azalmaya (məsələn, vaxtı keçmiş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxil idi. Satış üçün mövcud olan maliyyə əlemləri üçün dəyersizləşmənin sübutuna həm də investisiyanın ədalətli dəyərinin əhəmiyyətli və ya davamlı şəkildə maya dəyərindən aşağı düşməsi daxil idi.

Bank fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün məcmu şəkildə dəyersizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirirdi.

Dəyersizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olanda, zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülürdü. Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilkin effektiv faiz dərəcəsindən və ya, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üçün investisiyanın maya dəyəri ilə onun ədalətli dəyəri arasındakı fərqi istifadə etməklə diskontlaşdırılırdı. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilirdi. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktiv üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında və ya satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üçün dəyersizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskontlaşdırmaq üçün istifadə edilən faiz dərəcəsindən istifadə etməklə hesablanmağa davam edirdi. Aktivlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırıldıqda və ya Bankın mülkiyyətinə keçdikdə silinirdi. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyersizləşmə zərərinin məbləği dəyersizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalırdısa, əvvəl tanınmış dəyersizləşmə zərəri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda geri qaytarılırdı, satış üçün mövcud olan kapital investisiyalarının ədalətli dəyərində dəyersizləşmədən sonra artım isə digər ümumi gəlirdə əks etdirilirdi.

Dəyersizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri Bankın daxili kredit reytingləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektoru, coğrafi mövqeyi, girovun növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

Məcmu şəkildə dəyersizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətləri bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilirdi. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən cari bazar məlumatı əsasında düzəlişlər edilirdi. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (məsələn işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişikliklər və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmi əks etdirən digər amilləri) əks etdirirdi. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılırdı; ki, qiymətləndirilmiş zərərlərlə faktiki nəticələr arasındakı fərqlər azaldılısın.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

39 sayılı MUBS əsasında maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

9 sayılı MHBS əsasında dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi üzrə məlumat 23 sayılı Qeyddə təqdim edilir.

Xarici valyuta ilə ifadə edilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın xarici valyuta ilə yenidən qiymətləndirilməsi

Xarici valyuta ilə ifadə edilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat aid olduğu kreditlərdə eyni valyutada uçota alınır. Xarici valyuta ilə ifadə edilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə əvvəl tanınmış ehtiyatın yenidən qiymətləndirilməsindən gəlirlər və zərərər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda "Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlir(zərərər) – Məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda balansda əks etdirilmir:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, onları "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiyon (o cümlədən netto əsasla ödənilən opsiyon və ya analoji alət) formasında davam edərsə, Bankın davam edən iştirakının həcmi köçürülən aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı put-opsionu (o cümlədən netto əsasla ödənilən opsiyon və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həcmi, köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyonun icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Silinmə

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən maliyyə aktivləri yalnız Bank bərpası dayandırdıqda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış kredit ehtiyatından böyükdürsə, fərqi ilk öncə ehtiyata əlavə kimi tanınır, sonra isə ümumi balans dəyərində əks etdirilir. Sonrakı bərpalar kredit zərəri üzrə xərcin azaldılmasına gətirib çıxarır. Silinmə tanınmasının dayandırılmasının bir növüdür.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvəli və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyində və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Vergilər (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları ilə bağlı Azərbaycanda ƏDV, əmlak vergisi, ödəmə mənbəyində tutulan vergi və s. kimi müxtəlif əməliyyat vergiləri tutulur. Bu vergilər əməliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıq

Əmlak və avadanlıq, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin evəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən proqnozlaşdırılan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	<u>ii</u>
İcarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	3-5
Kompüterlər	4
Mebel və avadanlıq	4
Nəqliyyat vasitələri	4
Digər əmlak və avadanlıq	5

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir. Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. İkinci tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-məhdud müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 3-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrləri və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar

Bank, keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə, ehtiyatları uçota alır.

Mülkiyyətə alınmış girov

Müəyyən hallarda girov ödənilməmiş kreditlər üzrə tutmanın yönləndirilməsindən sonra mülkiyyətə alınır. Mülkiyyətə alınmış girov ən aşağı balans dəyəri və xalis satış dəyərində ölçülür və hesabatlarda "Digər aktivlər" daxilində göstərilir.

Səhmdar kapitalı

Adi səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Öldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Səhmdar kapitalı (davamı)

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Şerti aktivlər və öhdəliklər

Şerti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olduğu hallar istisna olmaqla, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şerti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlir Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlirin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analogi gəlir və xərclər

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən Bank amortizasiya edilən dəyərle və ya MZƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin (qiymətdən düşmüş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərinə tətbiq etməklə hesablamalıdır (1 yanvar 2018-ci ilədək: EFD-ni maliyyə aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə). Effektiv faiz dərəcəsi qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxaraq, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivləri kredit üzrə dəyersizləşmiş olanda Bank faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunsaydı və artıq kredit üzrə dəyersizləşmiş olmasaydı, Bank faiz gəlirlərini ümumi əsasla hesablanmasına qayıdacaqdı.

Alınmış və ya yaradılmış kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) üçün Bank faiz gəlirini düzəldilmiş EFD hesablamayla və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Düzəldilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərində diskontlaşdırılan faiz dərəcəsidir.

Haqq və komissiya gəliri

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi müxtəlif xidmətlərdən əldə edir. Komissiya gəliri aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

Müəyyən müddət ərzində xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilmiş haqlar

Müəyyən müddət ərzində xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilmiş haqlar icra öhdəlikləri yerinə yetirildikdə həmin müddət üzrə hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri və aktivin idarə edilməsi, saxlanılma və digər idarəetmə və məsləhət haqları daxildir. İstifadə edilməsi ehtimal edilən kreditlər üzrə kredit öhdəliyi haqları və kreditlərlə bağlı digər haqlar təxirə salınır (artan xərclərlə birlikdə) və kredit üzrə effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən haqq gəliri

Bu haqlara qeyd edilmiş xidmətlərin göstərilməsindən komissiya gəliri daxildir: pul vəsaitlərinin çıxarışları, məsləhət xidmətləri, hesablaşma əməliyyatları, plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə haqlar və s. Bu haqlar və ya haqların komponentləri müəyyən fəaliyyət nəticələri ilə əlaqədardır və müvafiq meyar yerinə yetirildikdə tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Xarici valyutanın çevrilməsi

Maliyyə hesabatları Bankın funksional və təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərərdə və digər ümumi gəlirdə "Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlir(zərərlər) – Məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlirə/(zərərlərə) daxil edilir. 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə ARMB-nin rəsmi məzənnəsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
ABŞ dolları / AZN	1.7000	1.7001
Avro / AZN	1.9468	2.0307
Rusiya rublu / AZN	0.0245	0.0295

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər

Bankın maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər aşağıda açıqlanır. Bank müvafiq hallarda, bu standartlar qüvvəyə mindiyi zaman onları qəbul etmək niyyətindədir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat İcarələri-həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" 27 sayılı Standartını əvəz edir. 16 sayılı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə götürənlərdən bütün icarələri 17 sayılı MUBS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabatı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standarta icarəyə götürənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "azdəyərli" aktivlərin icarəsi (məsələn şəxsi kompüterlər) və qısamüddətli lizinqlər (icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə götürən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yeni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktiv istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktivini (yeni istifadə hüququ aktivini) tanıyır. İcarəyə götürənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xercini və istifadə hüququ aktivini üzrə köhnəmə xercini ayrıca tanımalıdırlar.

Bundan əlavə icarəyə götürənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar. İcarəyə götürən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanmasını istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

16 sayılı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarəyə verənlər bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcək.

1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən 16 sayılı MHBS icarəyə götürənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

Bank 16 sayılı MHBS-ni restrospektiv qaydada tətbiq etməyi planlaşdırır. 16 sayılı MHBS-nin ilkin tətbiqinin məcmu təsiri ilkin tətbiq tarixində tanınacaq. Bank standartı əvvəllər 17 sayılı MUBS və 4 sayılı MHBSŞK şərhli tətbiq edildəndə icarənin daxil olduğu müqavilə kimi müəyyən edilən müqavilələrə tətbiq etməyi seçəcək. Beləliklə Bank standartı əvvəllər 17 sayılı MUBS və 4 sayılı MHBSŞK şərhli tətbiq edildəndə icarənin daxil olduğu müqavilə kimi müəyyən edilməyən müqavilələrə tətbiq etməyəcək.

Bank ilkin tanınma tarixində icarə müddəti 12 ay ərzində tamamlanan icarə müqavilələrinə, eləcə də müvafiq aktiv azdəyərli olan icarə müqavilələrinə standartın təklif etdiyi istisnaları tətbiq etməyi seçəcək. Bank standartın maliyyə hesabatlarına göstərəcyi təsiri hələ müəyyən etməmişdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər (davamı)

23 sayılı MHBŞK Şərhi "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin uçotu 12 sayılı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi uçotu ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir. Şərh xüsusilə aşağıdakı məsələləri həll edir:

- ▶ Müəssisə qeyri-müəyyən vergi rejimlərini ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirimi;
- ▶ Vergi rejiminin vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- ▶ Müəssisə vergi tutulan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyən edir;
- ▶ Müəssisə fakt və şəraitlərdəki dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Müəssisə, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejiminin ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirilməli olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Qeyri-müəyyəniyin həlli yollarından qabaqcadan daha çox xəbər verən yanaşma tətbiq edilməlidir.

Bu şərh 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir, lakin müəyyən keçid azad etmələri mümkündür. Bank bu şərhə qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək. Bank mürəkəb vergi mühitində fəaliyyət göstərdiyi üçün Şərhin tətbiqi maliyyə hesabatlarına təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Banka Şərhi vaxtında tətbiq etmək üçün zəruri olan məlumatları əldə etmək məqsədilə proses və prosedurları müəyyən etməlidir.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərə o şertlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya həldən və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur.

Düzəlişlər retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Bankın maliyyə hesabatlarına təsiri yoxdur.

2015-2017-ci illər üzrə illik təkmilləşdirmələr (2017-ci ilin dekabr ayında buraxılmışdır)

Bu təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, paylara bədən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri üçün olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər ümumi gəlirdə və ya kapitalda tanıyır.

Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edilir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir. Bankın cari fəaliyyəti düzəlişlərlə uyğun olduğundan, Bank maliyyə hesabatlarına hər hansı bir təsirin olacağını gözləmir.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimallar

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlik tərəfindən mühakimə, qiymətləndirmə və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bu işə mühasibat uçotu prinsiplərinin tətbiqinə və hesabatda daxil edilən gəlirlərin, xərclərin, aktivlərin və öhdəliklərin məbləğlərinə öz təsirini göstərir. Faktiki nəticələr bu qiymətləndirmələrdən fərqlənə bilər.

Qiymətləndirmələr və fərziyyələr daim nəzərdən keçirilir. Mühasibat uçotu ehtimallarına düzəlişlər həmin ehtimallar yenidən baxıldığı dövrdə və aidiyyəti gələcək dövrlərdə tanınır. Bu məlumatın açıqlanması izahedici mühüm mühasibat uçotu prinsiplərini (Qeyd 3) və maliyyə riskinin idarə edilməsini (Qeyd 23) tamamlayır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları (davamı)

İstifadə edilən ən vacib mühakimə və ehtimallar aşağıda təsvir olunur:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri feal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün giriş məlumatları mümkün olduqda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur. Əlavə təfəsilatlar Qeyd 24-də təqdim olunur.

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərləri

Həm 9 sayılı MHBS, həm də 39 sayılı MUBS əsasında maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülməsi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərkən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri, eləcə də kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gəlir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. Bank tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Bankın hər bir kateqoriya üçün Defolt Ehtimalı ("DE") əmsalını təyin edən daxili kredit təsnifatı modeli;
- ▶ Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün AMəGKZ əsasında ehtiyatların ölçülməsi olub-olmadığını qiymətləndirmək, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Bankın meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müxtəlif düsturların və giriş məlumatları seçiminin işlənilib hazırlanması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındakı əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında risklərin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçilməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmış kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın məbləği 210,024 AZN (2017-ci il: 215,045 AZN) olmuşdur. Daha ətraflı məlumat 9-cu Qeyddə təqdim edilir.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq girovun bazar dəyərini nəzərdən keçirir. Rəhbərlik, cari şəraitləri əks etdirmək məqsədilə, girovun ədalətli dəyərində düzəliş aparmaq məqsədilə təcrübəli mühakimələrindən və müstəqil rəyindən istifadə edir. Tələb olunan girovun məbləği və növü tərəf-müqabilin kredit risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması

Adi fəaliyyətində Bank əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 9 sayılı MHBS maliyyə alətlərinin ilk öncə ədalətli dəyərləri əsasında tanınmasını tələb edir. Müəyyən əməliyyatlar feal bazarda aparılmadığı təqdirdə, onların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələri ilə qiymətləndirilməsini müəyyən etmək üçün mühakimələr tətbiq edilir. Mühakimə aidiyyəti olmayan şəxslər arasında oxşar əməliyyatlar üçün qiymətlərin təyin edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili əsasında verilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvafiq vergi ödənişinin realizasiya olunması mümkün olan dərəcədə qeydə alınır. Gələcək vergi tutulan mənfəət və gələcəkdə mümkün olan vergi faydasının məbləği rəhbərliyin hazırladığı orta müddətli biznes planı və bundan sonra ekstrapolyasiya vasitəsilə əldə edilmiş nəticələrə əsaslanır. Biznes plan Rəhbərliyin mövcud şəraitdə məntiqi hesab olunan gözləntilərinə əsaslanır.

Azərbaycanın qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Bankın vergi mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Kassada olan pul vəsaitləri	6,659	6,171
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında cari hesablar	10,514	4,708
Digər banklarda cari hesablar	4,009	25,616
ARMB-də müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlər	23,179	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	44,361	36,495

Digər banklarda cari hesablara rezident və qeyri-rezident banklarda, müvafiq olaraq, 149 AZN (2017-ci il: 254 AZN) və 3,860 AZN (2017-ci il: 25,362 AZN) məbləğində faiz hesablanmayan müxbir hesabların qalıqları daxildir.

Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin bütün qalıqları Mərhələ 1-ə bölüşdürülür. Bankın pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ sıfırədək yuvarlaqlaşdırılır.

6. İnvestisiya qiymətli kağızları

İnvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən buraxılmış notlar	29,731	-

İnvestisiya qiymətli kağızlarının bütün qalıqları Mərhələ 1-ə bölüşdürülür. Bankın investisiya qiymətli kağızlarına aid olan GKZ sıfırədək yuvarlaqlaşdırılır.

7. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
ARMB-də blok edilmiş cari hesab	-	38,780
Banklara verilmiş kreditlər	1,840	1,840
Rezident banklarda blok edilmiş hesablar	307	-
	2,147	40,620
Çıxılın: dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	(1,845)	(1,840)
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	302	38,780

31 dekabr 2017-ci il tarixinə ARMB-də 38,780 AZN məbləğində blok edilmiş cari hesab ARMB qarşısında borc öhdəlikləri üzrə blok edilmiş vəsaitlərdən ibarətdir (Qeyd 14).

Banklara verilmiş kreditlərə orta effektiv faiz dərəcəsi illik 10% olmaqla (2017-ci il: illik 10%) bir (2017-ci il: bir) rezident bankda yerləşdirilmiş 1,840 AZN (2017-ci il: 1,840 AZN) məbləğində banklararası kreditlər daxildir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ ehtiyatında dəyişikliklərin təhlili:

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	38,780	-	1,840	40,620
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	302	-	-	302
Ödenilmiş aktivlər	(38,780)	-	-	(38,780)
Məzənnə fərqində dəyişikliklərin təsiri	5	-	-	5
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	307	-	1,840	2,147

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)

	<i>Merhələ 1</i>	<i>Merhələ 2</i>	<i>Merhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ ehtiyatı	(198)	–	(1,840)	(2,038)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(5)	–	–	(5)
Ödenilmiş aktivlər	193	–	–	193
Məzənnə fərqiində dəyişikliklərin təsiri	5	–	–	5
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	(5)	–	(1,840)	(1,845)

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il ərzində 39 sayılı MUBS-a əsasən kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə dəyersizləşmə xərci üçün ehtiyatda hərəkət aşağıda göstərilir:

	<i>2017</i>
1 yanvar	(9,752)
Xərc	396
Silinmələr	7,516
31 dekabr	(1,840)

8. Töremə maliyyə alətləri

Aşağıdakı cədvəldə aktiv kimi göstərilmiş (2017-ci il: öhdəlik) töremə maliyyə alətinin şərti dəyəri ilə birlikdə ədalətli dəyəri təqdim edilir:

	<i>31 dekabr 2018-ci il</i>			<i>31 dekabr 2017-ci il</i>		
	<i>Şərti məbləğ</i>	<i>Ədalətli dəyərlər</i>		<i>Şərti məbləğ</i>	<i>Ədalətli dəyərlər</i>	
		<i>Aktiv</i>	<i>Öhdəlik</i>		<i>Aktiv</i>	<i>Öhdəlik</i>
Valyuta müqavilələri						
Svop – xarici	1,225	1	–	137,634	–	(155)
Cəmi töremə aktivlər/(öhdəliklər)		1	–		–	(155)

Svoplar iki tərəf arasında müəyyən edilmiş şərti məbləğlər əsasında faiz dərəcəsinin, məzənnənin və ya fond əmsalının dəyişməsinə bərabər məbləğlərin mübadiləsi və (kredit defoltu svopu ilə əlaqədar) müəyyən hadisələr baş verdiyi halda kreditlər üzrə ödənişlərin aparılması haqqında müqavilə razılaşmalarıdır.

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər	150,056	165,398
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	68,119	71,428
Avtokreditlər	37,860	42,074
Korporativ kreditlər	28,999	33,256
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	285,034	312,156
Çıxılısın: dəyersizləşmə üçün ehtiyat	(210,024)	(215,045)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	75,010	97,111

Dövr ərzində kredit riskindəki pisləşmədən sonra risk həcmi azaltmaq məqsədilə rəhbərliyin qərarı ilə Bank kredit portfeli müştərilərə satılmışdır. Bank bu satışdan 694 AZN məbləğində xalis gəlir əldə etmişdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində kiçik müəssisələrlə bağlı ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	11,534	6,192	156,614	174,340
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	2,168	-	-	2,168
Müqavilə üzrə alınacaq faiz	-	-	17,551	17,551
Ödənilmiş aktivlər	(4,871)	(1,389)	(10,628)	(16,888)
Satılmış aktivlər	-	-	(3,500)	(3,500)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	22	(22)	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(26)	26	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(1,943)	(4,783)	6,726	-
Uçotdan çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	(93)	-	(2,018)	(2,111)
Diskontun qaytarılması	22	-	485	507
Silinmiş məbləğlər	-	-	(20,313)	(20,313)
Xarici valyuta məzənnəsi	-	-	(1,698)	(1,698)
31 dekabr 2018-ci il ümumi balans dəyəri	6,813	24	143,219	150,056

<i>Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	1,357	3,299	115,384	120,040
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	68	-	-	68
Müqavilə üzrə alınacaq faiz	-	-	4,327	4,327
Ödənilmiş aktivlər	(247)	(335)	(5,452)	(6,034)
Satılmış aktivlər	-	-	(73)	(73)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	22	(22)	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(1)	1	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(972)	(2,946)	3,918	-
Müqavilə üzrə alınacaq faizi əks etdirmək üçün kredit zərəri üzrə ehtiyatın yenidən ölçülməsi	-	-	13,224	13,224
Uçotdan çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə baş verən dəyişikliklər	(2)	-	(1,354)	(1,356)
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	(2)	4	438	440
GKZ-nin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	31	-	1,943	1,974
Silinmiş məbləğlər	-	-	(20,313)	(20,313)
Xarici valyuta məzənnəsi	-	-	(1,192)	(1,192)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə GKZ	254	1	110,850	111,105

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində korporativ kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Korporativ kredit</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	-	13,179	22,038	35,217
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	4,913	67	-	4,980
Müqavilə üzrə alınacaq faiz	-	-	2,666	2,666
Ödənilmiş aktivlər	-	(1,742)	(676)	(2,418)
Satılmış aktivlər	-	-	(2,300)	(2,300)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	695	(695)	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	-	(10,778)	10,778	-
Uçotdan çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklər	-	-	-	-
Diskontun qaytarılması	-	-	-	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(8,945)	(8,945)
Xarici valyuta məzənnəsi	-	(31)	(170)	(201)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	5,608	-	23,391	28,999

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

<i>Korporativ kredit</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	-	4,765	16,501	21,266
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	323	10	-	333
Müqavilə üzrə alınacaq faiz	-	-	982	982
Ödənilmiş aktivlər	-	(49)	(433)	(482)
Satılmış aktivlər	-	-	(621)	(621)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	81	(81)	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	-	(4,596)	4,596	-
Müqavilə üzrə alınacaq faizi əks etdirmək üçün kredit zərəri üzrə ehtiyatın yenidən ölçülməsi	-	-	1,684	1,684
Uçotdan çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə baş verən dəyişikliklər	-	-	-	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	(63)	-	91	28
GKZ-nin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	-	(39)	672	633
Silinmiş məbləğlər	-	-	(8,945)	(8,945)
Xarici valyuta məzənnəsi	-	(10)	(170)	(180)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə GKZ	341	-	14,357	14,698

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində avtokreditlərdə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Avtokreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	4,313	547	42,297	47,157
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	378	5	-	383
Müqavilə üzrə alınacaq faiz	-	-	5,344	5,344
Ödənilmiş aktivlər	(2,889)	(318)	(5,572)	(8,779)
Satılmış aktivlər	-	-	-	-
Mərhələ 1-ə köçürmələr	57	(22)	(35)	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(197)	293	(96)	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(662)	(210)	872	-
Uçotdan çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklər	-	-	-	-
Diskontun qaytarılması	-	-	-	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(6,234)	(6,234)
Xarici valyuta məzənnəsi	(4)	-	(7)	(11)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	996	295	36,569	37,860

<i>Avtokreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	273	147	37,729	38,149
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	18	1	-	19
Müqavilə üzrə alınacaq faiz	-	-	787	787
Ödənilmiş aktivlər	(171)	(160)	(3,632)	(3,963)
Satılmış aktivlər	-	-	-	-
Mərhələ 1-ə köçürmələr	51	(16)	(35)	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(55)	151	(96)	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(114)	(93)	207	-
Müqavilə üzrə alınacaq faizi əks etdirmək üçün kredit zərəri üzrə ehtiyatın yenidən ölçülməsi	-	-	4,557	4,557
Uçotdan çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə baş verən dəyişikliklər	-	-	-	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	(36)	16	372	352
GKZ-nin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	101	(9)	48	140
Silinmiş məbləğlər	-	-	(6,234)	(6,234)
Xarici valyuta məzənnəsi	(1)	-	(6)	(7)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə GKZ	66	37	33,697	33,800

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində istehlak kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	12,432	555	62,282	75,269
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	8,806	21	-	8,827
Müqavilə üzrə alınacaq faiz	-	-	10,610	10,610
Ödənilmiş aktivlər	(5,121)	(205)	(8,782)	(14,108)
Satılmış aktivlər	-	-	-	-
Mərhələ 1-ə köçürmələr	689	(32)	(657)	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(344)	439	(95)	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(1,203)	(324)	1,527	-
Uçotdan çıxarıma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklər	(15)	-	-	(15)
Diskontun qaytarılması	6	-	-	6
Silinmiş məbləğlər	-	-	(11,812)	(11,812)
Xarici valyuta məzənnəsi	(9)	(3)	(646)	(658)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	15,241	451	52,427	68,119

<i>Istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	1,051	355	58,507	59,913
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	107	4	-	111
Müqavilə üzrə alınacaq faiz	-	-	666	666
Ödənilmiş aktivlər	(757)	(100)	(6,245)	(7,102)
Satılmış aktivlər	-	-	-	-
Mərhələ 1-ə köçürmələr	666	(25)	(641)	-
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(73)	160	(87)	-
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(186)	(261)	447	-
Müqavilə üzrə alınacaq faizi əks etdirmək üçün kredit zərəri üzrə ehtiyatın yenidən ölçülməsi	-	-	9,944	9,944
Uçotdan çıxarıma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə baş verən dəyişikliklər	(1)	-	-	(1)
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	(303)	63	367	127
GKZ-nin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(135)	(16)	(687)	(838)
Silinmiş məbləğlər	-	-	(11,812)	(11,812)
Xarici valyuta məzənnəsi	-	(1)	(586)	(587)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə GKZ	369	179	49,873	50,421

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın siniflər üzrə üzlaşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	2017				<i>Cəmi</i>
	<i>Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Avtokreditlər</i>	<i>Korporativ kreditlər</i>	
1 yanvar 2017-ci il tarixinə	81,829	56,289	39,018	16,435	193,571
İl üzrə xərc/(berpə)	34,033	584	(5,152)	5,235	34,700
Silinmələr	(2,501)	(974)	(1,208)	(1,397)	(6,080)
Məzənnədə dəyişikliklərin təsiri	(2,752)	(1,982)	(1,601)	(811)	(7,146)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə	110,609	53,917	31,057	19,462	215,045
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	108,046	608	-	19,364	128,018
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmiş	2,563	53,309	31,057	98	87,027
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatı çıxılmazdan əvvəl fərdi şəkildə dəyərsizləşməsi müəyyən edilmiş kreditlərin ümumi məbləği	148,916	614	-	30,080	179,610

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Şərtləri dəyişdirilmiş və restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin, müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyersizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərəri kimi tanınır. Yeni kredit AYKD-yə aid edilmədikdə, yeni tanınmış kreditlər GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Bank, dəyersizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda dəyişikliklə bağlı gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Aşağıdakı cədvələ dövr ərzində dəyişiklik edilmiş Mərhələ 2 və 3 üzrə aktivlər və dəyişikliklə bağlı Bankın məruz qaldığı zərəri daxildir.

	<u>2018</u>
Dövr üzrə şərtlərinə dəyişiklik edilmiş kreditlər	
Dəyişiklikdən əvvəl amortizasiya edilən dəyər	10,856
Dəyişiklik üzrə xalis zərəri	(2,126)

Girovlar və kreditlərin keyfiyyətini artıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- ▶ Korporativ kreditlərin verilməsi üçün daşınmaz əmlak və ticarət debitor borcları, üçüncü tərəflərin zəmanətləri;
- ▶ Fərdi kreditlər üçün pul vəsaitləri, müştərilərə kreditlə satılmış malları üzrə girov hüququ, üçüncü tərəflərin zəmanətləri və yaşayış mülkləri üzrə girovlar;
- ▶ Avtokreditlər üçün pul vəsaitləri, nəqliyyat vasitələri üzrə girovlar və üçüncü tərəflərin zəmanətləri.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmalara uyğun olaraq əlavə girov tələb edir, ehtəca də kreditin dəyersizləşməsi üçün ehtiyatın adekvatlığını nəzərdən keçirərək əldə edilmiş girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Bank 3-cü Mərhələdə bir neçə korporativ və sahibkarlara verilən kreditlər üzrə DHZ əmsalını girovların diskontlaşdırılmış dəyərini istifadə etməklə hesablayır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə həmin kreditlər üzrə maksimal risk həcmi 124,889 AZN olmuşdur, bunun üçün 80,030 AZN məbləğində GKZ yaradılmışdır. Bu kreditlər üzrə girov olmasaydı GKZ məbləği ümumi qiymətləndirmə əsasında 103,376 AZN olardı.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın kreditlərinin konsentrasiyası on (2017-ci il: on) ən iri üçüncü tərəf borcalanlara verilmiş 54,861 AZN məbləğində (ümumi kredit portfelinin 19%-i) olmuşdur (2017-ci il: 58,279 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 19%-i). Bu kreditlər üzrə 20,939 (2017-ci il: 45,872 AZN) məbləğində ehtiyat tanınmışdır.

Kreditlər aşağıdakı müştəri növlərinə verilmişdir:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Özəl müəssisələr	66,580	76,770
Fərdi sahibkarlar	112,475	121,861
Fiziki şəxslər	105,979	113,525
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	285,034	312,156

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası (davamı)**

Kreditlər əsas etibarilə Azərbaycanda aşağıdakı sənaye sektorları üzrə verilmişdir:

	2018	2017
Fiziki şəxslər	105,979	113,525
Ticarət	79,768	79,122
Xidmətlər	33,248	37,297
Nəqliyyat	23,457	29,615
İstehsal	21,647	27,520
Tikinti	16,429	18,601
Kənd təsərrüfatı və yeyinti sənayesi	3,037	2,996
Maliyyə təşkilatları	402	2,194
Enerji	1,067	1,064
Digər	-	222
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	285,034	312,156

10. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>İcarə mülkiyyəti</i>	<i>Kompüter avadanlıqları</i>	<i>Mebel və avadanlıqlar</i>	<i>Motorlu nəqliyyat vasitələri</i>	<i>Digər əmlak və avadanlıqlar</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər						
31 dekabr 2016-cı il	2,262	3,494	1,702	362	191	8,011
Əlavələr	-	2	5	-	2	9
Xaricəlmələr	(73)	(35)	(42)	-	(5)	(155)
Silinmələr	(552)	(290)	(194)	-	(20)	(1,056)
31 dekabr 2017-ci il	1,637	3,171	1,471	362	168	6,809
Əlavələr	-	118	85	126	17	346
Xaricəlmələr	-	(92)	(15)	-	(4)	(111)
Silinmələr	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2018-ci il	1,637	3,197	1,541	488	181	7,044
Yığılmış köhnəlmə						
31 dekabr 2016-cı il	(1,662)	(2,137)	(1,205)	(290)	(118)	(5,412)
Xaricəlmələr	73	35	42	-	5	155
Silinmələr	414	186	132	-	14	746
Köhnəlmə xərci	(350)	(560)	(215)	(33)	(26)	(1,184)
31 dekabr 2017-ci il	(1,525)	(2,476)	(1,246)	(323)	(125)	(5,695)
Xaricəlmələr	-	74	15	-	4	93
Silinmələr	-	-	-	-	-	-
Köhnəlmə xərci	(108)	(458)	(109)	(30)	(21)	(726)
31 dekabr 2018-ci il	(1,633)	(2,860)	(1,340)	(353)	(142)	(6,328)
Xalis balans dəyəri						
31 dekabr 2016-cı il	600	1,357	497	72	73	2,599
31 dekabr 2017-ci il	112	695	225	39	43	1,114
31 dekabr 2018-ci il	4	337	201	135	39	716

31 dekabr 2018-ci il tarixində 4,437 AZN (2017-ci il: 1,231 AZN) məbləğində əmlak və avadanlıq tam köhnəlmişdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Qeyri-maddi aktivlər

	<i>Lisensiyalar</i>	<i>Kompüter proqramı</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər			
31 dekabr 2016-cı il	1,135	1,591	2,726
Əlavələr	400	-	400
Xaricəmələr və silinmələr	-	-	-
31 dekabr 2017-ci il	1,535	1,591	3,126
Əlavələr	507	80	587
Xaricəmələr və silinmələr	-	-	-
31 dekabr 2018-ci il	2,042	1,671	3,713
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2016-cı il	(507)	(478)	(985)
Xaricəmələr və silinmələr	-	-	-
Amortizasiya xərci	(299)	(155)	(454)
31 dekabr 2017-ci il	(806)	(633)	(1,439)
Xaricəmələr və silinmələr	-	-	-
Amortizasiya xərci	(339)	(156)	(495)
31 dekabr 2018-ci il	(1,145)	(789)	(1,934)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2016-cı il	628	1,113	1,741
31 dekabr 2017-ci il	729	958	1,687
31 dekabr 2018-ci il	897	882	1,779

31 dekabr 2018-ci il tarixinə, 680 AZN (2017-ci il: 373 AZN) məbləğində qeyri-maddi aktivlər tam amortizasiya olunmuşdur.

12. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Cari vergi xərci	32	(3,361)
Təxirə salınmış mənfəət vergisi faydası	-	-
Mənfəət vergisi faydası/(xərci)	32	(3,361)

Azərbaycandakı hüquqi şəxslər ayrıca mənfəət vergisi bəyannamələrini təqdim etməlidirlər. 2018-ci və 2017-ci illərdə müəssisələr (o cümlədən banklar) üzrə standart mənfəət vergisi dərəcəsi 20% olmuşdur.

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

	2018	2017
Vergidən əvvəlki zərər	(2,513)	(48,080)
Yerli qanunvericiliyə uyğun olan mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi faydası	503	9,616
Daimi fərqlərin vergiyə təsiri	(128)	(1,818)
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərində dəyişiklik	2,014	(11,135)
Digər	(2,357)	(24)
	32	(3,361)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Vergilər (davamı)

31 dekabrda təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi</i>		<i>Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi</i>		
	2016	2017	9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri (Qeyd 3)	2018	2018
Vergidən çıxılan müvəqqəti fərqlərin təsiri					
Digər öhdəliklər	142	(75)	67	14	110
Gələcək dövrlərə keçirilmiş vergi zərərləri	-	-	-	-	49,804
Qeyri-maddi aktivlər	69	(64)	5	-	16
Əmlak və avadanlıq	-	99	99	-	48
Törəmə maliyyə öhdəliyi	-	31	31	-	(31)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	-	-	-	-	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	211	(9)	202	14	49,947
Müştərilərə verilmiş kreditlər	33,312	12,569	45,881	899	(51,572)
Əmlak və avadanlıq	(13)	13	-	-	-
Qeyri-maddi aktivlər	-	-	-	-	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	1,528	(1,528)	-	40	(47)
Törəmə maliyyə aktivləri	(107)	107	-	-	-
Digər aktivlər	19	(17)	2	-	(342)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	34,739	11,144	45,883	939	(51,961)
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	(34,950)	(11,135)	(46,085)	(953)	2,014
Xalis təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri/ (öhdəlikləri)	-	-	-	-	-

13. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Ödənilməkdə olan məbləğlər	986	307
Digər alınacaq məbləğlər	1,171	33
Cəmi digər maliyyə aktivləri	2,157	340
Əmlakın, avadanlığın və qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün avans ödənişi	341	161
Digər avans ödənişləri	727	485
Mülkiyyətə alınmış girov	2,962	1,621
Digər qeyri-maliyyə aktivləri	213	146
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	4,243	2,413
Digər aktivlər	6,400	2,753

31 dekabr 2018-ci il tarixinə 1,166 AZN məbləğində Digər maliyyə debitor borcları Nikoil Banka satılmış kreditlər üçün qısa-müddətli debitor borclarından ibarət olmuşdur. Debitor borcunun qısamüddətli olması səbəbindən GKZ məbləği sıfıra qədər yuvarlaqlaşdırılır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Peşəkar xidmətlər üçün ödəniləcək məbləğlər	196	144
Digər maliyyə öhdəlikləri	786	365
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	982	509
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	549	274
Mənfəət vergisi istisna olmaqla ödəniləcək vergilər	149	116
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	355	123
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	1,053	513
Digər öhdəliklər	2,035	1,022

14. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Blok edilmiş qısamüddətli depozitlər	-	138,663
Banklardan alınmış qısamüddətli kreditlər	-	95,758
Banklardan və ARMB-dən alınmış uzunmüddətli kreditlər	-	40,589
Azərbaycan İpoteka Fondu qarşısında öhdəliklər	9,614	2,852
Loro hesablar	609	478
Blok edilmiş uzunmüddətli depozitlər	-	-
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	10,223	278,340

Loro hesablara ana şirkətdə 580 AZN (2017-ci il: 118 AZN) məbləğində cari hesablar daxildir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın ana şirkət qarşısında qısamüddətli borc öhdəliyi olmamışdır (2017-ci il: 95,758 AZN). 31 dekabr 2017-ci il tarixinə borc öhdəlikləri ABŞ dolları və Britaniya funtu ilə ifadə edilmiş, orta illik faiz dərəcəsi isə 5.5% təşkil etmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın ana şirkət və ARMB qarşısında uzunmüddətli borc öhdəliyi olmamışdır (2017-ci il: müvafiq olaraq 10,589 AZN və 30,000 AZN). 31 dekabr 2017-ci il tarixinə borc öhdəlikləri ABŞ dolları və AZN ilə ifadə edilmiş, orta illik faiz dərəcəsi isə, müvafiq olaraq, 6.4% və 3.3% təşkil etmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın blok edilmiş qısamüddətli depozitləri olmamışdır (2017-ci il: blok edilmiş uzunmüddətli depozitlər bir əlaqəli tərəfdən və Ana bankdan alınmış 138,663 AZN məbləğində zəmanət depozitlərindən ibarət olmuşdur).

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank Azərbaycan İpoteka Fondundan alınmış 9,614 AZN (2017-ci il: 2,852 AZN) məbləğində müddəti 2047-ci ilin noyabr ayında başa çatan (2017-ci il: 2047-ci ilin noyabr ayında) və illik faiz dərəcəsi 4% (2017-ci il: 4%) olan kreditlər almışdır.

15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2018	2017
Cari hesablar	29,143	18,015
Müddətli depozitlər	38,971	35,292
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	68,114	53,307

31 dekabr 2018-ci il tarixində 25,396 AZN məbləğində və ya 37% (2017-ci il: 19,290 AZN və ya 36%) müştəri hesabları on (2017-ci il: on) ən iri müştəriyə məxsus olmuşdur.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində fiziki şəxs müştərilərin müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 8.2% (2017-ci il: illik 9.4%), 31 dekabr 2018-ci il tarixində müəssisələrin müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 6.1% (2017-ci il: illik 11,1%) olmuşdur.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərin iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2018	2017
Fiziki şəxslər	36,804	33,393
Ticarət	8,992	8,138
Sığorta	8,949	6,193
Xidmət	6,564	3,031
Nəqliyyat	4,748	1,771
İctimai təşkilatlar	1,541	315
İstehsal	283	156
Digər	233	310
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	68,114	53,307

16. Subordinasiyalı borclar

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın ana şirkətdən alınmış əsas məbləği 22,325 və hesablanmış faiz məbləği 242 AZN olan, orta illik faiz dərəcəsi ABŞ dolları üzrə 9.09%, Rusiya rublu üzrə 15.08% olan və müddəti 2019-2022-ci illərdə başa çatan altı subordinasiyalı borcu olmuşdur. Subordinasiyalı borclar kapital qoyuluşuna daxil edilmişdir (Qeyd 2).

17. Kapital

31 dekabr 2018-ci il tarixinə hər bir səhmin nominal dəyəri 0.2 AZN olmaqla elan edilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş adi səhmlərin sayı 1,579,075,000 olmuşdur (2017-ci il: hər bir səhmin nominal dəyəri 0.2 AZN olmaqla 254,075,000). Səhmdar kapitalında artım Qeyd 2-də təsvir edilib.

Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bankın səhmdarları növbəti hüquqlara malik olmalıdır: Bankın idarə edilməsində iştirak etmək, idarə heyətinə və icraçı orqanlarına üzv seçmək və seçilmək, Bankın fəaliyyətinə aid olan məlumat toplamaq, ildə bir dəfə illik hesabatlarla və hesablarla tanış olmaq, Səhmdarların Ümumi İclasının keçirilməsini tələb etmək, Bankın Səhmdarlarının Ümumi İclasının gündəliyinə düzəlişlərin edilməsini tələb etmək, Bankın fəaliyyəti üzrə auditin keçirilməsini tələb etmək və Bankın fəaliyyəti başa çatdığı təqdirdə, kreditörərlə hesablaşmalar aparıldıqdan və hesablanmış, lakin ödənilməmiş dividendlər ödənildikdən sonra qalmış Bank aktivlərinin bölüşdürülməsi nəticəsində pay almaq.

18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, ələcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, ələcə də xam neftin qiymətindən və AZN-in sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində ABŞ dollarına qarşı devalvasiyasının mənfi təsirine məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sistemine dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci il tarixindən sonrakı dövrə nəzəri əhatə edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Bundan əlavə, 2018-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. 2018-ci il ərzində ARMB monetar siyasəti normalaşdırmaq məqsədilə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsinə 15%-dən 9.75%-dək azaltmışdır. Bu siyasətin 2018-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Bankın rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektivi olur. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərh ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları bu qanunvericiliyin şərh edilməsi və tətbiqində daha sərt mövqe tuta bilərlər, buna görə də gələcəkdə vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama aparmaq qərarı qəbul edildiyi ildən birbaşa əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər. Son vergi yoxlaması 2017-ci ildə tamamlanmış və 2015-ci ildən 2017-ci ilədək olan dövrü əhatə etmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Bankın vergi mövqeləri qəbul ediləcəkdir.

Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

31 dekabr tarixinə Bankın təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2018	2017
Kreditlə bağlı təəhhüdlər		
Zəmanətlər	1,413	265
İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər	5,815	2,617
Çıxışın – kreditlə əlaqəli öhdəliklər üzrə GKZ üçün ehtiyatlar	(300)	(109)
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (girov çıxılmamışdan əvvəl)	6,928	2,773
Əsaslı məsrəflərlə bağlı təəhhüdlər	110	77
Çıxışın – zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov qoyulmuş pul vəsaitləri	(86)	-
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	6,952	2,850

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatmış il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	109	-	-	109
Yeni risklər	198	-	-	198
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər	(83)	-	-	(83)
31 dekabr 2018-ci il	224	-	-	224
<i>İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2018-ci il tarixinə GKZ	7	-	65	72
Yeni risklər	76	-	-	76
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər	(6)	-	(65)	(71)
GKZ üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(1)	-	-	(1)
31 dekabr 2018-ci il	76	-	-	76

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB və MBNP banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən əmsallara uyğunlaşmağı tələb edirlər. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank aşağıdakılar istisna olmaqla bu əmsallara riayət etmişdir:

- ▶ Kredit riski təminatının bazar dəyəri həmin kredit riskinin 100%-indən az olanda və ya kreditlərin daşınmaz əmlak formasında təminatının bazar dəyəri kredit dəyərinin 150%-indən aşağı olanda, bir borcalan və ya əlaqəli borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 7 faizindən artıq olmamalıdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın əmsalı 14.68% (2017-ci il: 41.44%) olmuşdur.
- ▶ Bankda sərbəst konvertasiya olunan valyutalar üçün açıq valyuta mövqeyinin cəmi kapitala əmsalının maksimal dəyəri tutulmalardan sonra MBNP-nin qaydalarına əsasən 20% səviyyəsində müəyyən edilmişdir. Bankın faktiki əmsalı 297% (2017: 19.17%) təşkil edir;
- ▶ Bankda qismən konvertasiya olunan valyutalar üçün açıq valyuta mövqeyinin cəmi kapitala əmsalının maksimal dəyəri tutulmalardan sonra MBNP-nin qaydalarına əsasən 15% səviyyəsində müəyyən edilmişdir. Bankın faktiki əmsalı 20.25% (2017: 1.95%) təşkil edir;

İl ərzində Bank bu uyğunsuzluqla bağlı hər ay Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasına ("MBNP") məlumat təqdim etmiş və Banka qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, Banka qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcək.

19. Kredit zərərinin ləğv edilməsi/(xərxi)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda qeydə alınmış maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	188	-	-	188
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9	1,149	530	7,110	8,789
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərinin ləğv edilməsi		1,337	530	7,110	8,977
Maliyyə zəmanətləri	18	(115)	-	-	(115)
İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəlik	18	(69)	-	65	(4)
Kreditlə bağlı öhdəliklər		(184)	-	65	(119)
Cəmi kredit zərərinin ləğv edilməsi		1,153	530	7,175	8,858

Kreditlə bağlı öhdəliklər üzrə GKZ üçün ehtiyat digər öhdəliklərdə qeydə alınır. İl üzrə xərc Digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə, digər qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşmə xərci 99 AZN təşkil etmişdir.

20. Xalis faiz gəliri/(zərəri)

Xalis faiz zərəri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə faiz gəliri	13,331	13,629
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə faiz gəliri	999	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri	825	292
Amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınarı maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	15,155	13,921
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər üzrə faiz xərci	(5,090)	(26,508)
Müştəri hesabları üzrə faiz xərci	(3,460)	(3,130)
Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri üzrə faiz xərci	(8,550)	(29,638)
Xalis faiz gəliri/(zərəri)	6,605	(15,717)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Haqq və komissiya gəliri və xərci

Haqq və komissiya gəliri və xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Plastik kart əməliyyatları	472	408
Hesablaşma əməliyyatları	656	571
Nağd pul ilə aparılan əməliyyatlar	258	340
Sənədli əməliyyatlar	51	5
Məsləhət xidməti və ekspert əməliyyatları	7	5
Digər	181	196
Haqq və komissiya gəliri	1,625	1,525
Plastik kart əməliyyatları	(611)	(416)
Hesablaşma əməliyyatları	(156)	(146)
Nağd pul ilə aparılan əməliyyatlar	-	(1)
Sənədli əməliyyatlar	-	-
Digər	(35)	(55)
Haqq və komissiya xərci	(802)	(618)
Xalis haqq və komissiya gəliri	823	907

22. Əməliyyat xərcləri

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Əmək haqqı və mükafatlar	7,398	7,797
Sosial sığorta xərcləri	1,648	1,704
İşçilərlə bağlı digər xərclər	239	184
İşçilər üzrə xərclər	9,285	9,685
Köhnəlmə və amortizasiya	1,221	1,638
Hüquq və məsləhət xidmətləri	998	1,296
Yerləşmə və icarə haqqı	943	1,111
Proqram təminatına çəkilən xərclər	451	529
Rabitə	227	294
Digər dəyərsizləşmə	218	643
Təhükəsizlik	175	172
Nümayəndəlik xərcləri	175	138
Əmlak və avadanlıqların təmiri və texniki xidməti	165	192
Ezamiyyət və əlaqəli xərclər	125	118
Kommunal xərclər	82	89
Ofis təchizatı	80	75
Marketing və reklam	76	85
Əməliyyat vergiləri	70	136
Digər xərclər	774	801
Digər əməliyyat xərcləri	5,780	7,317
Cəmi əməliyyat xərcləri	15,065	17,002

23. Risklərin idarə edilməsi

Ön söz

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat risklərinə məruz qalır.

Risk üzrə müstəqil nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Risklərin idarə olunması strukturu

Risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyəti Direktorlar Şurası daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyət daşıyan ayrıca müstəqil orqanlar mövcuddur.

Direktorlar Şurası

Direktorlar Şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarını idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, risklərin idarə olunması bölməsi bütün Bankda risk prinsipləri, siyasəti və limitlərinə riayətin monitorinq edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Risklərə nəzarət

Risklərə Nəzarət Bölməsi bütün Bankda risk prinsipləri, qaydaları və limitlərinə əməl edilməsinə nəzarət edir. Hər bir təsərrüfat bölməsində risklərə müstəqil nəzarət edilməsinə, o cümlədən müəyyən edilmiş limitlərlə müqayisədə risk həcminin monitorinqinə və yeni məhsullar və strukturlaşdırılmış əməliyyatlarla bağlı risklərin qiymətləndirilməsinə görə məsuliyyəti olan müstəqil bölmə vardır. Bu bölmə risklərin ölçülməsi və hesabatların hazırlanması sistemlərində risklərin tutulmasını da təmin edir.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatçılıq sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modeller keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əsasında baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Risqlərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat izahlarla birlikdə idarə heyətinə, risk komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Baş rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyatın münasibliyini qiymətləndirir.

İdarə heyəti və Bankın bütün digər müvafiq işçilərinin hər gün keçirilən qısa iclaslarında bazar limitlərinin və likvidliyin istifadəsi, eləcə də risklərlə bağlı digər dəyişikliklər müzakirə olunur.

Risqlərin azaldılması

Bank ümumi risk idarəçiliyinin bir hissəsi kimi, faiz dərəcələrində, xarici valyutada, kapital risklərində, kredit risklərində və proqnozlaşdırılmış əməliyyatlarla bağlı risklərdə dəyişiklikləri idarə etmək üçün törəmə və digər alətləri verir.

Bank kredit risklərini azaltmaq məqsədilə girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Risqlərin konsentrasiyası bir sıra biznes tərəfdaşı analoji fəaliyyət növləri ilə məşğul olanda və ya onların fəaliyyəti eyni coğrafi bölgədə heyata keçiriləndə və ya biznes tərəfdaşları oxşar iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olanda və nəticədə iqtisadi, siyasi və digər şərtlərdə dəyişikliklər həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə eyni təsir göstərəndə yaranır. Risqlərin konsentrasiyası Bankın fəaliyyət nəticələrinin xüsusi sənaye sahəsinə təsir göstərən dəyişikliklərə qarşı nisbi həssaslığını əks etdirir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bank daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfəllərin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu sistem hər bir biznes tərəfdaşına müntəzəm olaraq yenidən baxılmalı olan risk reytingini təyin edir. Kredit keyfiyyətinin yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımı tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Törəmə maliyyə alətləri

Törəmə maliyyə alətlərindən irəli gələn kredit riski istənilən vaxt maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeyd edilən müsbət ədalətli dəyərli törəmə alətləri ilə məhdudlaşır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditiv şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentlər, o cümlədən törəmə alətlər üçün məruz qala biləcəyi maksimal kredit riski, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyər qeydə alınanda balans dəyəri dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana bilən maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır. Girov və digər risk azaldan mexanizmlərin təsiri 9-cu Qeyddə göstərilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Dəyersizləşmənin qiymətləndirilməsi

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən, Bank EFD-ya yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülmüş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq şirkətə ödəniləcək pul vəsaitləri ilə müəssisənin əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındakı fərkdir. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE	<i>Defolt ehtimalı</i> müəyyən vaxt civarında defoltnun mümkünlüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yaranı bilər.
DHRH	<i>Defolt halında riskin həcmi</i> , müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcminin qiymətləndirilməsidir.
DHZ	<i>Defolt halında zərər</i> müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditörün əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ya fərdi, ya da ümumi əsasla hesablanır.

Bank hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosese əsaslanaraq, Bank kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

Mərhələ 1:	Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 2:	Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 3:	Dəyersizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır.
AYKD:	Alınmış və ya yaradılmış kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərlə qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

Defoltnun tarifi və bərpası

Borcalan müqavilə ödənişlərini 90 gün gecikdirərsə, Bank maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyersizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstəriləyi kimi iş gününün bağlanması qədər ödənilməyəndə Bank banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Bank ödənişin aparılmayacağını göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Bank hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsini və ya Mərhələ 2-nin məqsədəuyğun olmasını diqqətlə nəzərdən keçirir.

- ▶ Defolt və ya defolta yaxın vəziyyəti işarə edən borcalanın daxili reytingi;
- ▶ Borcalanın vəfatı;
- ▶ Borcalanın statusu "Problem yaradan pozuntu" olduqda;
- ▶ Borcalanın dövrüdə əhəmiyyətli azalma və ya əsas müştərinin itirilməsi;
- ▶ Bank tərəfindən bağışlanmayan müqavilə şərtinin pozulması;
- ▶ Borclunun (və ya borclunun qrupunda olan hər hansı hüquqi şəxs) iflas haqqında ərizəsi;
- ▶ Borclunun maliyyə çətinlikləri barədə şayiələr və ya faktlar səbəbindən birjada qeydə alınmış borcu və ya kapitalının əsas birjada çıxarılması.

Bankın siyasətinə uyğun olaraq, ən azı 6 ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç biri ilə qarşılaşmadığı zaman Bank maliyyə əletini "bərpa olunmuş" hesab edir və Mərhələ 3-dən xaric edilərək yenidən təsnifləşdirilir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qərar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərəcəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

Daxili reyting və DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Bankın müstəqil kredit riski departamenti öz daxili reyting modellərindən istifadə edir. Bank korporativ, kiçik və orta biznes müştəriləri daxili dərəcələrdən istifadə etməklə 1-dən 100-dək qiymətləndirən əsas portfeller üçün ayrıca modellər istifadə edir. Modeller həm keyfiyyət, həm kəmiyyət məlumatlarını özündə birləşdirir və borcalana aid məlumatlarla yanaşı, borcalanın davranışına təsir göstərə biləcək əlavə xarici məlumatlardan istifadə edir. Praktiki cəhətdən uyğun olduqda, onlar, həmçinin milli və beynəlxalq xarici reyting agentliklərinin məlumatlarına əsaslanır. Proqnoz məlumatı və 9 sayılı MHBS-ye uyğun riskin mərhələli təsnifləşdirilməsini özündə birləşdirən DE-lər hər bir dərəcə üçün təyin edilir. Bu proses hər bir iqtisadi ssenari üçün uyğun şəkildə təkrar olunur.

Xəzinədarlıq və bank daxili münasibətlər

Bankın xəzinədarlıq və bank daxili münasibətləri və qarşı-tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilerlər, mübadilə məntəqələri və klirinq-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Bank maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinglər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir.

Korporativ və kiçik biznesin kreditləşməsi

Korporativ kreditlər üçün, borcalanlar Bankın xüsusi kredit riski ilə məşğul olan işçiləri tərəfindən qiymətləndirilir. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi aşağıdakılar kimi müxtəlif əvvəlki dövrlər üzrə, cari və proqnoz məlumatlarını nəzərə alan kredit qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır:

- ▶ Müştəri tərəfindən hazırlanmış proqnozlar və büdcələrlə birlikdə əvvəlki dövrlər üzrə maliyyə məlumatı. Müştərinin maliyyə nəticələrini qiymətləndirmək üçün bu maliyyə məlumatlarına nail olunmuş və gözlənilən nəticələr, ödəmə qabiliyyəti əmsalı, likvidlik əmsalı və hər hansı digər müvafiq əmsallar daxildir. Bu göstəricilərin bəziləri müştərilərlə bağlı olan müqavilənin şərtlərində göstərilir. Bu səbəbdən onların ölçülməsinə daha böyük diqqət ayrılır.
- ▶ Xarici tərəflərdən alınan ictimaiyyət üçün açıq olan müştərilərə dair məlumatlar. Bu məlumatlara reyting agentlikləri tərəfindən verilmiş xarici reyting dərəcələri, sərbəst dövr edən istiqrazların qiymətləri, pres relizlər və məqalələr daxildir.
- ▶ Hər hansı makro-iqtisadi və ya coğrafi məlumat, məs. xüsusi sənaye üzrə müvafiq ÜDM-nin artımı və müştərinin fəaliyyət göstərdiyi coğrafi seqmentlər.
- ▶ Şirkətin fəaliyyəti üçün münasib olan müştərinin rəhbərliyinin keyfiyyəti və bacarıqlarına dair istənilən digər əsaslandırılmış məlumat.

Reyting üsullarının mürəkkəbliyi və detallaşdırma dərəcəsi Bankın risk həcmi və müştərinin mürəkkəbliyi və həcminə əsasən dəyişir. Bezi daha sadə kiçik biznes kreditləri Bankın parakəndə məhsullar üçün modelləri daxilində qiymətləndirilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

İstehlak və ipoteka kreditləri

İstehlak kreditlərinə təminatlı fərdi kreditləri kredit kartları və overdraftlar daxildir. Bu məhsullar, həmçinin ipoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri əsasən gecikmiş günlər əsasında qiymətləndirilir. Modellərin digər əsas giriş məlumatları ÜDM-nin artımıdır.

Bankın daxili kredit reyting dərəcələri aşağıdakı kimidir:

Kredit riski reytingləri	Təsvir
Yüksək reyting	Kredit portfelinin artması baxımından Bankın hədəf segment hesab etdiyi daxili defolt ehtimalının hesablanması əsasən münasib risk səviyyəli aktivlər. Xüsusi kreditləşmə əməliyyatları bu kateqoriyaya gözlənilən zərərin qiymətləndirilməsi əsasında aid edilə bilər (bu segmentdə riskin kəmiyyət qiymətləndirilməsinin əsas parametri kimi).
Standart reyting	Yeni kreditlər baxımından daxili defolt ehtimalının hesablanması əsasən Bank tərəfindən məqsədsiz reytingi təyin edilən daha yüksək riskli aktivlər.
Qeyri-standart reyting	Yeni kreditlər baxımından daxili defolt ehtimalının hesablanması əsasən Əhəmiyyətli kredit riski faktorlarına məruz qalan yüksək riskli aktivlər və ya Bank tərəfindən qəbul edilmez hesab edilən aktivlər. Bu kateqoriyaya həmçinin Bankın restrukturizasiya etməli olduğu kreditlər daxil ola bilər. Hal-hazırda bu cür kreditlər cədvələ uyğun olaraq ödənilir, lakin restrukturizasiyadan sonra kifayət qədər vaxtın keçməməsi və ya kreditin əhəmiyyətli hissəsinin restrukturizasiya şərtlərinə əsasən hələ də ödənilməməsi səbəbindən Defolt statusunun ləğv edilməsi üçün meyar hələ qarşılanmayıb.
Dəyersizləşmiş	Bank vaxtı keçmiş kreditləri əsas məbləğin və (və ya) faizlərin ödənilməsinin 90 gündən artıq müddətdə gecikdirilmiş bütöv dövr üçün GKZ ilə kredit üzrə dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri və ilkin tanınma tarixindən sonra əsas məbləğin və (və ya) faizlərin ödənilməsinin 90 gündən artıq müddətdə gecikdirilmiş olan AYKD kreditləri kimi müəyyən edir. Ödəmə müddəti tamamlanana qədər müqavilə üzrə ödənişlər aparılmayan, əsas məbləğin və (və ya) faizin ödənilməsi üzrə güzeşt müddəti olmayan, eyni zamanda restrukturizasiya olunmuş kreditlər, müqavilə üzrə məbləğlərin ödənilməsi 90 gündən artıq müddətdə gecikdirilmədiyi təqdirdə, vaxtı keçmiş hesab olunmur.

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyersizləşməsi hesablanmalı olan, həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcminin artırılması qabiliyyəti, həm də potensial erkən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərlərindən ibarətdir. Mərhələ 1-ə aid edilən kredit üzrə GKZ-ni hesablamaq üçün, Bank 12aGKZ-nin hesablanması üçün 12 ay ərzində mümkün defolt hallarını qiymətləndirir. Mərhələ 2 və Mərhələ 3-ə aid edilən maliyyə aktivləri üçün defolt halında risklərin həcmi alətlərin müddəti ərzində baş verən hadisələr üçün nəzərə alınır.

Bank GKZ-ləri mümkün risk həcmələrinin nəticələrinin diapazonunu modeləşdirərək çox hissəli ssenariyə uyğun şəkildə müxtəlif vaxtlarda müəyyən edir. Daha sonra 9 sayılı MHBS üzrə DE Bankın modellərinin nəticələrinə əsasən hər bir iqtisadi ssenari üçün təyin olunur.

Defolt halında zərər

Korporativ kreditləşmə aktivləri üçün, DHZ-nin dəyərləri ən azı hər rüb müştərilərlə iş üzrə menecerlər tərəfindən qiymətləndirilir və Bankın kredit riski departamenti tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpa olunması və ya realizə edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-i nəzərə alır.

Bank gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oxşar portfeller üzrə segmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məs. məhsulun növü, daha geniş girov növləri) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə alətlərinin hər bir qrupu üçün 9 sayılı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək üçün son məlumat istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilməsi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenariyə əsaslanır. Əsas giriş məlumatlarının nümunələrinə ipoteka kreditləri üçün əmlak qiymətləri daxil olmaqla girovların dəyəri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusu və qrupda zərərlərin göstəricisi olan digər faktorlarda dəyişikliklər daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD segmenti üçün qiymətləndirilir. Bu DHZ dərəcələri üçün giriş məlumatları qiymətləndirilir və mümkün olduqda son bəpəalara dair tarixi məlumatlar əsasında yoxlanılır. Bu proses hər bir iqtisadi ssenari üçün uyğun şəkildə təkrar olunur.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Bank GKZ-yə məruz qalan bütün aktivlərə davamlı şəkildə nəzarət edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə aid olduğunu müəyyən etmək üçün Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilməsi və ya kredit hadisəsi səbəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasına təkan vermək üçün Bank həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Bank həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərifi" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım kimi nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər qrupu üçün GKZ-ləri ümumi şəkildə qiymətləndirdikdə, Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

Ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin qruplaşdırılması

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Bank GKZ-ləri ümumi və ya fərdi əsasla hesablayır.

Bankın GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Maliyyə aktivlərinin sinfindən asılı olmayaraq, Mərhələ 3-ə aid edilən aktivlər;
- ▶ Mərhələ 3-ə aid edilən korporativ kreditlər portfeli;
- ▶ Xəzinedarlıq və bank daxili münasibətlər (məs., amortizasiya hesablanmış dəyər və DÜGƏD ilə banklardan alınacaq məbləğlər, pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və borc investisiya qiymətli kağızları);
- ▶ Əsas kreditin tanınması dayandırıldıqda və kreditdən irəli gələn borc-restrukturizasiyasının nəticəsində yeni kredit tanınanda AYKD kimi təsnifləşdirilmiş risklər;
- ▶ Borcalanın statusu "Problem yaradan pozuntu" olduqda.

Bankın GKZ-ni ümumi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Bankın kiçik müəssisələrə verdiyi kreditlərin daha kiçik və daha seçiyəvi qalıqları;
- ▶ Mərhələ 1, 2, və 3-ə aid edilən ipoteka və istehlak kreditləri və Mərhələ 1-ə aid edilən korporativ kredit portfeli;
- ▶ Ümumi əsasla idarə edilən AYKD üzrə risklər.

Kreditlərin daxili və xarici xüsusiyyətləri (məs. daxili reyting, ödəniş vaxtının keçməsinə dair məlumat, məhsulun növü, kreditin girova nisbəti və ya borcalanın fəaliyyət göstərdiyi sənaye) əsasında Bank bu riskləri daha kiçik oxşar portfeller üzrə qruplaşdırır.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Bank aşağıda göstərilən iqtisadi giriş məlumatları kimi proqnoz məlumatının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ▶ ÜDM-nin artımı;
- ▶ İnflyasiya;
- ▶ Mərkəzi Bankın baza dərəcələri;
- ▶ Məzənnələr;
- ▶ Daşınmaz əmlakın qiyməti.

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün amillərini əhatə etmir. Bunu əks etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda keyfiyyət düzəlişləri və ya təsnifat meyarları müvəqqəti düzəlişlər kimi edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)***Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti*

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

	<i>Qeyd</i>		<i>Yüksək reyting</i>	<i>Standart reyting</i>	<i>Qeyri-standart reyting</i>	<i>Dəyersizləşmiş</i>	<i>Cəmi</i>
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	5	Mərhələ 1	33,693	4,009	-	-	37,702
İnvestisiya qiymətli kağızları	6	Mərhələ 1	29,731	-	-	-	29,731
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	- - -	307 - -	- - -	- - 1,840	307 - 1,840
Amortizasiya hesablanmış dəyərle müştərilərə verilmiş kreditlər	9						
- Korporativ kreditlər		Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	- - -	4,511 - -	1,097 - -	- - 23,391	5,608 - 23,391
- Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər		Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	- - -	1,931 - -	4,882 24 -	- - 143,219	6,813 24 143,219
- İstehlak kreditləri		Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	- - -	12,278 - -	2,963 451 -	- - 52,427	15,241 451 52,427
- Avtokreditlər		Mərhələ 1 Mərhələ 2 Mərhələ 3	- - -	77 - -	919 295 -	- - 36,569	996 295 36,569
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təhüdürlər	18	Mərhələ 1	-	5,815	-	-	5,815
Maliyyə zəmanətləri	18	Mərhələ 1	-	1,413	-	-	1,413
Cəmi			63,424	30,341	10,631	257,446	361,842

Aşağıdakı cədvəldə Bankın daxili kredit reytingi sistemi əsasında 31 dekabr 2017-ci il tarixinə 39 sayılı MUBS əsasında ümumi qalıqlar göstərilir:

<i>2017</i>	<i>Qeydlər</i>	<i>Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş</i>			<i>Vaxtı keçmiş,</i>	<i>Fərdi şəkildə dəyersizləşmiş</i>	<i>Cəmi</i>
		<i>Yüksək reyting</i>	<i>Standart reyting</i>	<i>Qeyri-standart reyting</i>	<i>lakin dəyersizləşməmiş</i>		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərini çıxmaqla)	5	29,850	474	-	-	-	30,324
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında məcburi ehtiyatlar		470	-	-	-	-	470
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	38,780	-	-	-	1,840	40,620
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9	-	3,352	7,244	5,886	148,916	165,398
Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər		-	6,758	4,866	59,190	614	71,428
İstehlak kreditləri		-	1,060	2,579	38,435	-	42,074
Avtokreditlər		-	105	-	3,071	30,080	33,256
Korporativ kreditlər		-	340	-	-	-	340
Digər maliyyə aktivləri	13	-	-	-	-	-	-
Cəmi ümumi qalıqlar		69,100	12,089	14,689	106,582	181,450	383,910

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Bank kreditlə bağlı aktivlərini aşağıdakı kimi təsnif edir:

Yüksək reyting – bura maliyyə vəziyyəti və ya ölkə riski ilə qiymətləndirilən, dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, əsas və faiz borclarında gecikmələr olmayan biznes tərəfdaşları aid edilir.

Standart reyting – bura maliyyə vəziyyəti stabil qiymətləndirilən, dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, əsas və faiz borclarında 30 gündən artıq gecikmə olmayan biznes tərəfdaşları aid edilir.

Qeyri-standart reyting – bura maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən, dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında gecikmələr olmayan biznes tərəfdaşları aid edilir.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş – bura maliyyə vəziyyəti kafi qiymətləndirilən, dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan biznes tərəfdaşları aid edilir. Bunlara həmçinin ümumi şəkildə vaxtı keçmiş qiymətləndirilən kreditlər də daxildir. Vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlərinin təhlili aşağıda təqdim edilir.

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş – bura maliyyə vəziyyəti kafi və qeyri-kafi qiymətləndirilən, dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan biznes tərəfdaşları aid edilir.

Siyasətinə uyğun olaraq Bank kredit portfeli daxilində reytingləri dəqiq və ardıcıl şəkildə tətbiq etməlidir. Bu mövcud risklərin məqsədi idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmərini bütün fəaliyyət növləri və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır. Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

Vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlərə görə təhlili aşağıda təqdim edilir. Vaxtı keçmiş kreditlərin əksəriyyəti dəyərsizləşmiş hesab olunmur.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlərin müddətlərinin maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə təhlili

Müştərilərə verilmiş kreditlər:

	2017				Cəmi
	30 gündən az	31-60 gün	61-90 gün	90 gündən çox	
Avtokreditlər	656	321	220	37,238	38,435
Korporativ kreditlər	1,626	–	–	1,445	3,071
Kiçik müəssisələrə verilmiş kreditlər	1,111	96	–	4,679	5,886
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	702	355	185	57,948	59,190
Cəmi	4,095	772	405	101,310	106,582

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Kreditlərin dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillərə bunlar daxildir: əsas məbləğlərin və faizlərin ödənilməsinin 90 gündən artıq müddətdə gecikdirilib-gecikdirilməməsi, biznes tərəfdaşlarının pul vəsaitlərinin hərəkətlərində çətinliklər haqqında məlumatın olub-olmaması, kredit reytinginin aşağı düşməsi və ya müqavilənin ilkin şərtlərinin pozulması. Bank dəyərsizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və ümumi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Bank fərdi olaraq mühüm olan hər bir kredit və ya avans üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha yaxın diqqət yetirilməsini tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyərsizləşmə zərərli hər hesabət tarixində qiymətləndirilir.

Ümumi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatlar ümumi şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər bir hesabət tarixinə qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Ümumi şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyərsizləşməsi müəyyən edilir. Dəyərsizləşmə zərərləri aşağıdakı məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir: portfelin üzrə tarixi zərərler, cari iqtisadi şəraitlər, zərərin çəkilməsi ehtimal edilən andan həmin zərərin dəyərsizləşmə üzrə fərdi şəkildə qiymətləndirilən dəyərsizləşmə zərərinə tələb etməsi müəyyən edildiyi anadək təxmini müddət və gözlənilən mədaxillər və aktiv dəyərsizləşdikdən sonra dəyərin bərpa edilməsi. Bundan sonra dəyərsizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

Maliyyə zəmanətləri və akkreditivlər kreditlərlə eyni şəkildə qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

Bankın maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya belədir:

	2018				2017			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər qeyri-İƏİT dövlətləri	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər qeyri-İƏİT dövlətləri	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	40,500	809	3,052	44,361	11,133	19,648	5,714	36,495
ARMB-də məcburi ehtiyatlar	409	-	-	409	470	-	-	470
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	302	-	-	302	38,780	-	-	38,780
İnvestisiya qiymətli kağızları	29,731	-	-	29,731	-	-	-	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	75,010	-	-	75,010	97,111	-	-	97,111
Törəmə maliyyə aktivi	-	-	1	1	-	-	-	-
Digər maliyyə aktivləri	2,157	-	-	2,157	340	-	-	340
	<u>148,109</u>	<u>809</u>	<u>3,053</u>	<u>151,971</u>	<u>147,834</u>	<u>19,648</u>	<u>5,714</u>	<u>173,196</u>
Öhdəliklər								
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	(9,622)	-	(601)	(10,223)	(32,857)	-	(245,483)	(278,340)
Müştəri hesabları	(68,114)	-	-	(68,114)	(53,307)	-	-	(53,307)
Subordinasiyalı kreditlər	-	-	-	-	-	-	(22,567)	(22,567)
Törəmə maliyyə öhdəliyi	-	-	-	-	-	-	(155)	(155)
Digər maliyyə öhdəlikləri	(546)	-	(436)	(982)	(236)	-	(273)	(509)
	<u>(78,282)</u>	<u>-</u>	<u>(1,037)</u>	<u>(79,319)</u>	<u>(86,400)</u>	<u>-</u>	<u>(268,478)</u>	<u>(354,878)</u>
Xalis aktivlər/ (öhdəliklər)	<u>69,827</u>	<u>809</u>	<u>2,016</u>	<u>72,652</u>	<u>61,434</u>	<u>19,648</u>	<u>(262,764)</u>	<u>(181,682)</u>

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik mövcud minimal bank əmanətləri məbləğindən əlavə müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrini təmin etmişdir və bundan əlavə likvidliyi nəzərə almaqla aktivləri idarə edir və gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin və likvidliyin gündəlik monitorinqini həyata keçirir. Bu proses gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin qiymətləndirilməsini və tələb olunduqda əlavə maliyyələşdirmə əldə etmək üçün istifadə edilə bilən yüksək keyfiyyətli təminatın mövcudluğunu daxil edir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı aktivlər portfelinə sahibdir. Həmçinin Bankın likvidlik ehtiyaclarını ödəmək üçün qiymətləndirə bildiyi xüsusi kredit xətləri vardır. Bundan əlavə, Bank ARMB-da pul depoziti (məcburi ehtiyat) yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. ARMB banklardan ani likvidlik əmsalının 30% səviyyəsində saxlanması tələb edir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2018	2017
Ani likvidlik əmsalı	144.05%	36.18%

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəllərdə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabr tarixinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Bank tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər üzrə ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilməsi üçün fərz edir. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirmir.

31 dekabr 2018-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	1,055	468	3,104	9,314	13,941
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	39,773	27,652	1,867	-	69,292
Digər maliyyə öhdəlikləri	982	-	-	-	982
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	41,810	28,120	4,971	9,314	84,215

31 dekabr 2017-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	88,127	168,127	48,534	6,185	310,973
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	19,592	5,122	29,548	-	54,262
Digər maliyyə öhdəlikləri	509	-	-	-	509
Subordinasiyalı kreditlər	967	2,216	30,020	-	33,203
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	109,195	175,465	108,102	6,185	398,947

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və şərti öhdəliklərinin müqavilə müddətləri göstərilir. Her bir yerinə yetirilməmiş kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
2018	7,227	-	-	-	7,227
2017	2,545	-	-	-	2,545

Bank gözləyir ki, şərti öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaqdır.

Bankın öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixində bir ildən az müddətə cəmi portfelin təxminən 97%-ni (2017-ci il: 46%) təşkil edən fiziki şəxslərdən və müəssisələrdən alınmış iri əmanətlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Bankın əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, yaxın gələcəkdə Bankın maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Bank əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımı ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata bilecek.

Ödəmə müddətlərində fərqlərin təhlili cari hesablarda tarixi sabitliyi əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixi yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılırdı. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödənilməli məbləğlərə daxil edilmişdir.

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə fiziki şəxslərin müddətli depozitləri daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətin tələbi ilə qaytarmalıdır.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bank bazar riskinin həcmi qeyri-ticarət portfellerinə təsnif edir. Qeyri-ticarət pozisiyaları həssaslıq təhlilindən istifadə etməklə idarə və monitoring edilir. Xarici valyuta konsentrasiyasından qeyri, Bankın iri bazar riski konsentrasiyaları yoxdur.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərini xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. İdarə Heyəti ARMB göstərişlərinə uyğun olaraq valyuta mövqeləri üzrə limitlər müəyyən etmişdir. Mövqelərə gündəlik monitorinq edilir.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətləri üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta dərəcəsinin Azərbaycan manatına qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin ümumi gəlirə təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərinə görə) hesablayır. Kapitala təsir ümumi gəlirə təsirdən fərqlənir. Cədvəldə mənfəət məbləği ümumi gəlir haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmayı, müsbət məbləği isə xalis potensial artımı əks etdirir.

Valyuta	2018		2017	
	Məzənnədə azalma %	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir	Məzənnədə azalma %	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir
ABŞ dolları	14.00%	1,094	11.30%	1,845
Rusiya rublu	15.00%	419	15.00%	4

Valyuta	2018		2017	
	Məzənnədə artım %	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir	Məzənnədə artım %	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir
ABŞ dolları	(3.00%)	(234)	(11.30%)	(1,845)
Rusiya rublu	(15.00%)	(419)	(15.00%)	(4)

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyində əməliyyat riskləri nüfuzə xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Bank bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili audiddən istifadə daxildir.

24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini qiymətləndirmə mexanizmləri ilə müəyyən etmək və açıqlamaq üçün Bank aşağıdakı iyerarxiyadan istifadə edir:

- ▶ Səviyyə 1: oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarda müəyyən edilmiş (düzəliş edilməmiş) qiymətlər;
- ▶ Səviyyə 2: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, birbaşa və ya dolaylı yolla bazarda müşahidə edilən ilkin məlumatlardan istifadə edən digər mexanizmlər;
- ▶ Səviyyə 3: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan ilkin məlumatlardan istifadə edən mexanizmlər.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Ədalətli dəyər haqqında məlumatların açıqlanması məqsədilə Bank aktiv və ya öhdəliyin xüsusiyyəti, xarakteri və riskləri əsasında aktiv və öhdəliklər siniflərini və yuxarıda izah edildiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsini müəyyən etmişdir.

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarda kvotasiya edilən qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
	Qiymətləndirmə tarixi				
Ədalətli dəyəri ilə ölçülmüş aktivlər					
Tөрəmə maliyyə aktivi	31 dekabr 2018-ci il	-	1	-	1
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2018-ci il	44,361	-	-	44,361
İnvestisiya qiymətli kağızları Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında məcburi ehtiyatlar	31 dekabr 2018-ci il	-	29,731	-	29,731
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	409	409
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	302	302
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2018-ci il	-	-	75,386	75,386
				2,157	2,157
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	10,223	10,223
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	68,276	68,276
Digər öhdəliklər	31 dekabr 2018-ci il	-	-	982	982
		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarda kvotasiya edilən qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
	Qiymətləndirmə tarixi				
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2017-ci il	36,495	-	-	36,495
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında məcburi ehtiyatlar	31 dekabr 2017-ci il	-	-	470	470
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2017-ci il	-	-	38,780	38,780
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2017-ci il	-	-	110,307	110,307
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2017-ci il	-	-	340	340
Ədalətli dəyəri ilə ölçülmüş aktivlər					
Tөрəmə maliyyə öhdəliyi	31 dekabr 2017-ci il	-	155	-	155
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2017-ci il	-	-	278,340	278,340
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2017-ci il	-	-	53,340	53,340
Subordinasiyalı borclar	31 dekabr 2017-ci il	-	-	22,567	22,567
Digər öhdəliklər	31 dekabr 2017-ci il	-	-	509	509

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	2018			2017		
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Tanınmamış gəlir/(zərər)	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Tanınmamış gəlir/(zərər)
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	44,361	44,361	-	36,495	36,495	-
İnvestisiya qiymətli kağızları	29,731	29,731	-	-	-	-
ARMB-də məcburi ehtiyatlar	409	409	-	470	470	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	302	302	-	38,780	38,780	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	75,010	75,386	376	97,111	110,307	13,196
Digər aktivlər	2,157	2,157	-	340	340	-
Öhdəliklər						
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	10,223	10,223	-	278,340	278,340	-
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	68,107	68,276	(169)	53,307	53,340	(33)
Subordinasiyalı borclar	-	-	-	22,567	22,567	-
Digər öhdəliklər	982	982	-	509	509	-
			207			13,163

Qiymətləndirmə üsulları və ehtimalları

Aşağıda maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə hələ əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr təsvir olunur.

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq fərz edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə müəyyən edilmiş ödəniş tarixi olmayan müddetsiz depozitlərə və əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kvotasiya edilən alətlərin ədalətli dəyəri hesabat tarixində qiymət kvotasiyalarına əsaslanır. Kvotasiya edilməyən alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlərin, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin, ARMB və kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklərin və digər maliyyə aktiv və öhdəliklərinin, maliyyə lizinqinə əsasən öhdəliklərin ədalətli dəyərini ölçmək üçün gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti eyni şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti olan borclar üçün hazırda mövcud olan dərəcələrlə diskont edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktivlər və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəliyi və bir il ərzində aşağıda göstərilən mənfi uyğunsuzluq probleminin rəhbərlik tərəfindən necə həll edilməsi "Risklərin idarə edilməsi" adlı 23-cü Qeyddə göstərilir.

	2018			2017		
	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	44,361	-	44,361	36,495	-	36,495
İnvestisiya qiymətli kağızları	29,731	-	29,731	-	-	-
ARMB-də məcburi ehtiyatlar	409	-	409	470	-	470
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	302	-	302	-	38,780	38,780
Müştərilərə verilmiş kreditlər	48,979	26,031	75,010	76,488	20,623	97,111
Əmlak və avadanlıqlar	-	716	716	-	1,114	1,114
Qeyri-maddi aktivlər	-	1,779	1,779	-	1,687	1,687
Töremə maliyyə aktivləri	1	-	1	-	-	-
Digər aktivlər	3,438	2,962	6,400	1,132	1,621	2,753
Cəmi	127,221	31,488	158,709	114,585	63,825	178,410
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	609	9,614	10,223	234,900	43,440	278,340
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	66,044	2,070	68,114	22,154	31,153	53,307
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi	262	-	262	2,697	-	2,697
Digər öhdəliklər	2,035	-	2,035	1,022	-	1,022
Töremə maliyyə öhdəliyi	-	-	-	155	-	155
Subordinasiyalı borclar	-	-	-	-	22,567	22,567
Cəmi	68,950	11,684	80,634	260,928	97,160	358,088
Xalis	58,271	19,804	78,075	(146,343)	(33,335)	(179,678)

26. Əlaqəli tərəflər haqqında açıqlamalar

24 sayılı "Əlaqəli tərəflərlə bağlı məlumatların açıqlanması" MUBS-a uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Əlaqəli tərəflər haqqında açıqlamalar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların qalıqları aşağıda göstərilir:

	2018			2017		
	Ana şirkət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər aidiyyəti olan şəxslər	Ana şirkət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər aidiyyəti olan şəxslər
1 yanvara kredit qalığı, ümumi	-	-	138	-	-	404
İl ərzində verilmiş kreditlər	-	-	59	-	-	23
İl ərzində kredit ödəmələri	-	-	(40)	-	-	(290)
Digər hərəkətlər	-	-	11	-	-	1
31 dekabrda kredit qalığı, ümumi	-	-	168	-	-	138
1 yanvarda depozitlər	-	-	325	-	6,520	1,112
İl ərzində alınmış depozitlər	-	-	187	-	-	258
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	-	-	(221)	-	-	(1,045)
Digər hərəkətlər	-	-	-	-	(6,520)	-
31 dekabrda depozitlər	-	-	291	-	-	325
31 dekabrda cari hesablar	-	-	98	118	349	59
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3,860	-	-	19,337	5,805	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	-	-	-	-	-	1,839
ARMB və digər kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	580	21	-	139,147	105,864	-
Subordinasiyalı borclar	-	-	-	22,567	-	-
Öhdəliklər və verilmiş zəmanətlər	-	-	-	-	-	-

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan gəlir və xərclər aşağıda təqdim edilir:

	31 dekabrda başa çatan il üzrə					
	2018			2017		
	Ana şirkət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər aidiyyəti olan şəxslər	Ana şirkət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər aidiyyəti olan şəxslər
Faiz gəliri	-	-	24	-	-	23
Faiz xərci	(2,010)	(2,441)	(21)	(11,722)	(13,722)	(14)

Əsas rəhbərlik heyətinə ödəniləcək məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Əmək haqqı və digər qısamüddətli ödənişlər	683	746
Sosial sığorta məsrəfləri	150	164
Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər, cəmi	833	910

31 dekabr 2018-ci il tarixində Bankın əsas rəhbərlik heyəti 3 nəfərdən (2017-ci il: 3 nəfər) ibarət olmuşdur.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Kapitalın adekvatlığı

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) ARMB-nin müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı reytinglərinin təmin edilməsidir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın İdarə Heyətinin Sədri və Baş Mühasibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanması təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzərdən keçirilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

ARMB hər bankdan və ya bank qrupundan: (a) səhm kapitalını minimal 50,000 AZN səviyyəsində saxlamağı; (b) cəmi nizamnamə kapitalının risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("cəmi kapital əmsali") müəyyən edilmiş minimal 10% (2017-ci il: 10%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı; və (c) 1 dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("1 dərəcəli kapital əmsali") müəyyən edilmiş minimal 5% (2017-ci il: 5%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı tələb edir.

Bank 2017-ci il ərzində müəyyən prudensial normalara riayət etməmişdir, 2 aprel 2018-ci il tarixində ana şirkət Bankın Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının normativ tələblərinə uyğunluğunu və onun normal fəaliyyətini davam etdirməyini təmin etmək məqsədilə əlavə kapital qoyuluşu etmişdir. 2018-ci ilin qalan hissəsi ərzində Bank yuxarıda göstərilmiş prudensial normalara riayət etmişdir.

28. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin problemlı kreditlər haqqında fərmanına əsasən, hökumət Azərbaycan manatının 2015-ci ilin fevral və dekabr aylarında devalvasiyası nəticəsində kredit yükü artmış vətəndaşlara kompensasiya ödəyəcək. Fərman yalnız 2012-ci ilin yanvar ayından sonra alınmış 10,000 ABŞ dolları məbləğindəki olan kreditlərə şamil ediləcək. Bank 2019-cu ildə kredit zərəri üzrə ehtiyatın ləğv edilməsindən əhəmiyyətli müsbət nəticələrin əldə edilməsini gözləyir. Hal-hazırda təsirin qiymətləndirilməsi aparılır.